

Světlik

svět libereckých knihoven

*bách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.
na, usedají do stínu platanů a jejich urputné vzezření se stává mírným.
jí nazdarbůh. Být básníkem, to není jenom tak.
Oh, moje Mañon! Slunko bylo u samého západu a svatojánnští broučci ustávali.
to be done. Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.
ler Fall ist.*

Milé čtenářky, milí čtenáři,

Jistě jsme si nepředstavovali přelom září a října tak, jak se nyní jeví. Stoupající křivka nemocných a narůstající nervozita. Podzim bude pro knihovny složitý – a hlavně, pravidla pro boj s koronavirem se mění téměř každý den. Přesto se snažíme připravit pro naše čtenáře zajímavé pořady (i když nejprve bez roušek, nyní už s nimi), neodradí nás ani ta neustálá nejistota, že se třeba sníží předepsaný počet účastníků – a tiše doufáme, že to nebude deset...

Knihovníci už od jara absolvovali množství elektronických rozhovorů a schůzek, včetně webinářů. To už umíme. Použijeme nyní platformu, na kterou se budou moci jednoduše připojovat i zájemci z veřejnosti? Budeme projev přednášejícího streamovat přes YouTube kanál z prázdného sálu do domácností? No ano, uvažujeme o tom, chceme si naše čtenáře udržet – rádi bychom jim poskytli ty komfortní služby, na které jsou zvyklí. Proto se chystáme těm starším, kteří se obávají do knihovny přijít, knihy dovézt až domů – po jejich předchozí objednávce.

Brzy nabídneme širokou škálu děl nedostupných na trhu. Tajemně znějící zkratka DNNT nabízí čtenářům ty publikace, které byly po několik let digitalizovány – a nyní díky smlouvě mezi naší a Národní knihovnou jsou pro čtenáře zpřístupněny. Najdete-li si na internetu Národní digitální knihovnu, můžete si číst z domova knihy i časopisy, které se už nedají koupit v knihkupectví, a to všechny, které byly vydané do roku 1989. Podmínkou je vaše registrace (tedy platná průkazka do naší knihovny). Do NDK na adrese www.ndk.cz se pak jednoduše přihlásíte přes logo naší knihovny vložení vašeho mailu a hesla do přihlašovacího formuláře. Přejeme příjemné hledání!

Knihovna je i v této době bezpečným prostorem – všudypřítomná nutná dezinfekce a důsledná snaha o maximální čistotu však nesmí převážít nad laskavým přístupem k našim uživatelům. Jsme teď sice zase od nich více odděleni díky plexisklovým zábranám, ale i přes tyto překážky se na vás, na čtenáře, pod rouškami usmíváme a chceme vám vyjít vstříc.

Snažíme se zjednodušit rutinní vracení a půjčování, už jste zkusili si u nás knihy půjčit samoobslužně? Nemusíte se vůbec obávat, že je to složitý proces. Ostatně, jistě jste někdy zkusili samoobslužné pokladny v obchodech. Naše stojany jsou ještě daleko jednodušší – bezkontaktně načtete na displeji vaši průkazku a pak stačí už jen hromádku knih položit na skleněný pultík, zkontrolovat si počet knih na obrazovce a dokončit výpůjčku. Celé to trvá asi půl minuty, opravdu... Pro vracení knih průkazku ani nepotřebujete, takže tato operace je ještě rychlejší než výpůjčka.

O kontakt s našimi pracovníky ale nepřijďte – pokud budete mít dotaz, problém, chcete-li se poradit, jsme tu pro vás k dispozici!

Blanka Konvalinková, ředitelka

Obsah

KVK

Krajská vědecká knihovna v Liberci

SVĚT libereckých knihoven 2

Z knihovny 2

Návrat do vzpomínek 2

Krátce z knihovny 6

Severská udržitelná města –

výstava v liberecké knihovně 8

TOP 10 nejpůjčovanějších knih 9

Věnování v knihách 10

Tvoří knihovníci a přátelé knihovny 14

Jana Voleníková: Básně 14

Z regionu 17

Dopady koronaviru na činnost veřejných

knihoven v Libereckém kraji 17

Situace v knihovnách

během pandemie 17

Znovuotevření knihoven 18

Současná situace v knihovnách 18

Barevná knihovna v obci Bílá 19

Letem světem... Libereckem 20

SVĚT souvislostí 24

První česká knihovnice 24

SVĚT nových knih 24

Eva Koudelková: Doktor Kittel 24

Čarodějná kniha 24

LAK

Liberecký autorský kruh

SVĚT dialogu 31

Víc čtenářů mám mezi vámi Neromy.

Rozhovor s Irenou Eliášovou 31

ze souSVĚTÍ 33

Sommerloch 33

SVĚTonázory 35

Cizí země Josefa Straky 35

Ti, kteří se zasekli za hranou 36

Projekt Gilgames Štěpána Kučery 38

oSVĚTa 39

Dnes opouštím přístav.

Zemřel písničkář Karel Diepold 39

SVĚT krásné literatury 40

Jiří Žáček:

Kdo učí ptáky zpívat 40

Martin Trdla:

Duben v zamčené zemi 42

SVĚTlonoši 44

Michaela Pacherová 45

barkoczi 46

tvary SVĚTla 47

Šperkař Martin J. Pouzar 47

Redakční rada:

Marek Sekyra, Blanka Konvalinková, Eva Štátná, Libor Schiffner (KVK)

Štěpán Kučera, Julius Benko, Martin Trdla, Miroslav Stuchlý (LAK)

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK) spolu s Libereckým autorským kruhem (LAK) jako účelový tisk.

Tiskárna IRBIS, www.vytiskneme.cz

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751

Z knihovny

Návrat do vzpomínek

k 20. výročí liberecké knihovny

Dům pro libereckou knihovnu už tu stojí dvacátým rokem. Nějak se mi tomu nechce uvěřit. Zavzpomínám si, abych sobě i všem, kteří si se mnou zavzpomínat chtějí, připomněla, co se před dvěma desetkami let všechno odehrálo.

Čím má pro nás knihovna být? Zapisovala jsem si do poznámek počátkem devadesátých let:

„Knihovna je místem, kde hledám, kde nalézám, kde i odpočívám, kde se taky setkávám... O čem je knihovna? O kultuře lidí, vzdělání, informacích a jejich pramenech, o prožitku, službě, fantazii, naslouchání, setkávání, o dědictví předků, tvorbě, vizích budoucna, o hledání. O všem, co chci vědět, vnímat, čerpat i dávat sobě, druhým, světu. A to vše pro každého, ať jsme kdo jakýkoliv.“

Vzpomínky si osvěžuji také z mé knížky (Na houpačce nejen s knihovnou. Liberec, Bor 1997.). Bylo to tak obrovské dobrodružství s mnoha následky a obrátilo to můj život téměř naruby. Když do knihovny přijdu teď a dýchne na mne ten prostor plný svěžesti, vstřícnosti, pohybu i tichého rozjímání, hřeje to a naplní radostí. Povedlo se. Funguje vše skoro tak, jak ve vizích nás všech, co se mnou tenkrát putovali i jak se v mé mysli a snech promítalo.

Nic nebylo bez emocí. Byli jsme v Čechách asi vůbec první, kdo s myšlenkou moderní knihovny v novostavbě přišli. Hodně jsme se odchýlili od verzí konzervativních knihoven. Studium

a cesty ven za zkušenostmi byly určité šanci, jak starý konzervativní stavební program (1992) doplnit vizí. Byla to hodně pocitová záležitost, vnímání silné potřeby radikální změny. Bylo to, jako když modeluješ z hlíny, vyjadřuješ se „za pochodu“, tvoříš, co v hlavě „vidíš“, a pak to i rukama dotváříš. Něco v hlavě znovu naskočí, ruce to ztvární po svém a ty to buď necháš, nebo ještě změníš, přidáš, ubereš... Je to takový zvláštní proces. Prostě hotové nebylo nic naráz. Diskutovali jsme, studovali, hledali vzory v západních demokratických zemích.

Při vědomí, že se tady knihovny nestavěly, to nebylo lehké pro knihovníky ani pro architekty.

Na samém počátku bylo jen několik spolupracovníků, kteří se nechali strhnout prvními představami o stavbě a koncepci knihovny. Byli i tací, kteří nevěřili, nazývali mne bláznivým snílkem a jejich pohodlný a konzervativní vztah ke změně nám je postavil do role vyčkávací a dokonce i brzdicí.

To, co bylo v hlavě „tvůrců“ konceptu, muselo na světlo pro ty, kteří měli dům pro knihovnu projektovat.

Měli vědět, co vše knihovna znamená, co musí „umět“, že veřejná knihovna je centrem a místem zdrojů pro celoživotní vzdělávání a to od toho nejnižšího

Věra Vohlídalová přednáší projev při pokládání základního kamene knihovny

věku až do smrti. Centrem informačních služeb se zdroji, které tyto služby umožňují. Také jsme věděli, že od pradávna jsou knihovny neodmyslitelně spjaty se systémem školského vzdělávání. Jsou jedním z prostředků k posílení funkční gramotnosti obyvatel, právě tak, jako jedním z prostředků prevence nezdravých jevů ve společnosti, místem se sociálním zázemím.

Co tedy doprovodilo (klasický, „starý“) stavební program:

„Knihovna musí být schopna reagovat na všechny trendy, ale i schopna odolat všem trendům, které jak v architektuře, filozofii informačních služeb (formy informačních médií – nosičů informací) i skladbě vnitřního prostoru mohou nastat

(třeba i 200 let). Interiéry budou tedy vysoce mobilní, přestavitelné, prostory co nejpřehlednější, pohodlné, bez chodeb, ale s klidovými zónami...

Budova by měla vyzývat k navštívení již z dálky, bude významnou dominantou středu města spolu s radnicí, divadlem... nebude je ale zastíňovat. Na první pohled by měla být místem klidu, radosti z možného povznesení duchovního... mluvíme o knihovnářské radosti – Spousta médií a prostředků evokujících a motivujících k dalšímu vzdělávání, prožitkům – až magické působení – blízkost s psychologii prodeje.

Bezbariérové přístupy. Příznivé vnitřní klima – dům září, vyrovnaná škála barev, harmonie, dobré osvětlení (i možnost zastínění) doplnit i bytovým zařízením mezi vystavenými regály.

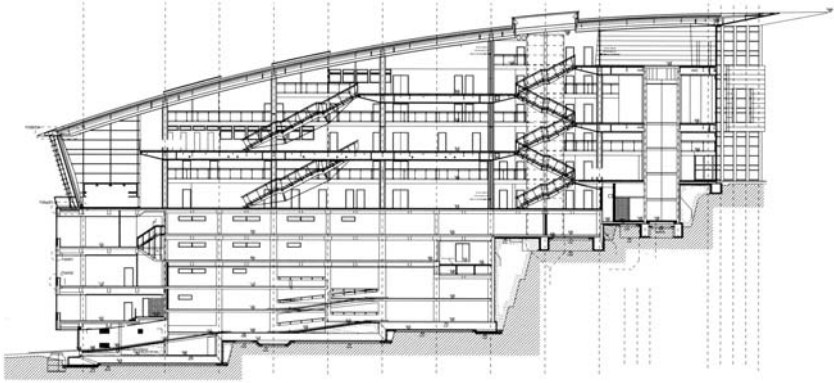
Příjemné klima vytváří příjemné prostředí pro komunikaci, odpočinek a příjemné lidi.

Knihovna je členěna tak, že prostor uvnitř není uzavřen, je vidět do všech patér.

Důraz na perfektní prostorovou orientaci od samého počátku vstupu do budovy.

Podřizujeme se definici jednoho ze základních lidských práv: KAŽDÝ OBČAN MÁ PRÁVO NA INFORMACE – na prvním místě je tedy uživatel, vlastní funkce knihovny je až na místě druhém.

Nekomplikovaný, bezpečný přístup k budově a do budovy – Rumjancevova je dost rušná ulice.

Návrh knihovny od ateliéru SLAL

Jednou z hlavních orientací knihovny je tedy užívání služeb. Uživatel má možnost volného bezbariérového pohybu, volby formy obsluhy prostřednictvím služeb nebo samoobsluhy – vše je tu pro něj – nejaktuálnější fondy všech dokumentů by mělo být umožněno zpřístupňovat fyzicky, zabezpečit ale proti odcizení.

Místo pro výpočetní techniku – tato technika je jen prostředníkem ke zjednodušení, urychlení nutných agend, komunikace s informacemi a jejich přenosu, ale neměla by být dominantní. Technika spojuje dnes uživatele knihovny s celým světem (Internet), ale v nejbližší době i s domovem – z vlastního počítače pracoviště i z domova do knihovny – on-line katalogy, souborné katalogy, faktografické informace z databázi knihovny...

Hala vracení a příjem fyzických (absenčních – mimo knihovnu) výpůjček co nejjednodušší a nejrychlejší akt, pokud možno bez čekání.

Pracovníci mají svá zázemí pro kultivaci, nabrání sil, prostor pro svá setkávání a výměnu zkušeností.“

Věděli jsme, že nebude v našich poměrech jednoduché se prosadit. A věru nebylo. Mnozí současníci si ještě vzpomenu na martyria, která stavbu provázela. Od nepřízně Ministerstva kultury, některých představitelů města až po boje firem, provázející celou výstavbu. Došlo i k bitkám na stavbě s „pistolemi za pasem“. Ale dům stojí, knihovna spolu s ním žije jako důstojný stánek kultury a vědění, radosti, komunikace a všeho, co společnosti přispívá k rozvoji. Všeho toho, co jsme do koncepce a podmínek stavby vložili. Dům, do kterého už dvacet let chodím jako uživatel, žije, tak jak jsme to chtěli. Povedlo se. Vidíte to také tak?

Smutná jsem byla jen chvíli, ač ta dramatická chvíle trvala pět let. Ale co je pět let proti nádhernému desetiletí výstavby a dalším patnácti ve víru aktivit

spojených i s radostí, že vše dobře dopadlo.

Abych knihovně nezpůsobovala problém začínajícím nespravedlivým stíháním, vzdala jsem se funkce a odešla do důchodu. Já nemohla dokončit provoznění tolik obdivovaného díla a mými následovníky nebyli ti, kteří se na tomto díle podíleli nebo mu rozuměli. Teprve během druhého desetiletí se současněmu týmu Blanky Konvalinkové podařilo rozvinout zejména odbornou úroveň knihovny a dovést na přední stupínky českých vědeckých knihoven.

*Do mých vzpomínek
patří neodmyslitelně
a hlavně lidé, kteří se mnou
tím dobrodružstvím kráčeli
a pomáhali, podporovali
nebo inspirovali.*

Patří jim nejen vzpomínka, ale znovu i díky, že to dramatické, složité, ale i výjimečné období se mnou vydrželi s velkým nasazením.

Ti, co už mezi námi nejsou: Libor Mrázek, Václav Carva, Ladislava Skopová, Radek Jech, Samuel Gutman (ze Židovské obce), Jaroslav Mráz (tehdejší přednosta OÚ), Vojtěch Ron (předseda Spolku přátel knihovny):

Ti, kteří byli aktivně a srdcem „u toho“ až do dokončení objektu i „rozjetí“ provozu:

Pracovníci knihovny: Petr Chvojka (náměstek), Blanka Konvalinková (členka vedení), Hana Opatrná (náměstkyně),

Kateřina Trojanová (dokumentaristka projektu). Ti měli zásluhu na tom, že převzali dílčí odpovědnost a ulehčili mým záležitostem.

Angažovaní externí spolupracovníci, kteří dali do průběhu stavby a koncepcí nebo boji o finance více, než museli: Petr Šmakal (technický dozor stavby), Josef Patočka (stavbyvedoucí), Pavel Jelínek (ze židovské obce), ing. Zdeněk Jana (z magistrátu).

Z kanceláře prezidenta a Česko-německého fondu budoucnosti: Tomáš Kafka, Pavel Seifert, Pavel Fischer, Jiří Šitler. Ze Sněmovny Parlamentu ČR Jozef Wagner, Petr Mareš.

V neposlední řadě patří díky a připomenutí i primátorovi Jiřímu Kittnerovi, architektovi Radimu Kousalovi a celému týmu architektonické kanceláře SIAL.

V paměti zůstala jména jen těch, kteří byli nejtěsněji spjati a přispívali vlastní iniciativou k realizaci projektu.

Ráda bych připomněla, že bylo i mnoho kolegů a kolegyň z jiných knihoven a to i zahraničních, kteří přispěli radou nebo podporou. I to posilovalo v nejtěžších chvílích. Všichni jsme cítili, že se děje něco mimořádného.

Já se nyní, po dvaceti letech ptám: Dali jsme opravdu občanům města i kraje knihovnu a služby, které jsme chtěli, a hlavně, které veřejnost potřebovala?

Možná nám čtenáři, uživatelé i návštěvníci odpoví.

Já jsem se stala také uživatelem i divákem a jsem spokojena.

Myslím si, že knihovna má na to vstoupit důstojně i do dalšího století.

Věra Vohlídalová

Krátce z knihovny

Léto v knihovně

Tak jako každý rok i v průběhu letošního léta knihovna krátce fungovala v omezeném provozu. Pokud Vás vždy zajímalo, co se v knihovně děje, když máme v létě zavřeno, a co že tu ti knihovníci vlastně v době uzavření dělají, pak je následující článek určen přímo Vám! V době omezené otevírací doby probíhá totiž řada činností, které se za běžného provozu realizují velmi těžko. Jednou z nich je pravidelná revize (inventura) knihovního fondu. Každý rok jsme povinni zkontrolovat asi 60 000 dokumentů z celkového počtu 1 500 000. Ověřujeme, zda skutečný stav odpovídá stavu v naší

databázi dokumentů. Tento rok prošly revizí vybrané kolekce v depozitářích, výměnný fond poboček a část knihovního fondu beletrie ve Všeobecné knihovně. Poprvé jsme pro revizi využili novou technologii RFID, konkrétně ruční digitální asistenty. Příjemně nás překvapilo, jak rychle nám šla práce od ruky.

Během léta také proběhlo přezarování méně půjčovaných knih do skladů, větší péči jsme věnovali údržbě knihovního fondu obecně, úklidovým pracím a údržbě budovy, vrhli jsme se do přípravy akcí a programů na podzimní měsíce určené školám i veřejnosti. Také jsme dokončovali další úkoly související s přechodem výpůjčních služeb na RFID technologii... ale o tom až příště.

Rozloučení s létem v knihovně

Poslední prázdninové úterý patřilo nejen dětem, ale i celým rodinám. V průběhu dne probíhaly v prostoru knihovny různorodé aktivity. S velkým úspěchem se setkala pátrací hra – úkolem dětí bylo navštívit všechna oddělení knihovny a hledat piktogramy

s úkoly. Za správně splněné úkoly získávaly indicie, které je v závěru navedly k vyřešení záhady. Neméně úspěšné byly i další připravené aktivity – dopolední čtenářský klub pro nejmenší děti Kolibřík, workshop zaměřený na jazykové hříčky nebo výtvarný workshop, na kterém si děti vyzkoušely skládat origami. V Hudební knihovně si rodiče s dětmi mohli zahrát „maxihry“ – maxišachy, maxidomino, maxipuzzle nebo maxi Člověče, nezlob se. Podle reakcí dětí i rodičů se akce vy-

dařila a už teď můžeme slíbit, že nebyla poslední tohoto typu.

Dana Petrydesová

Severská udržitelná města – výstava v knihovně

Během září bylo možné si v liberecké knihovně prohlédnout výstavu Severská udržitelná města a výstavu Fondy EHP a Norska. Obě výstavy organizovalo velvyslanectví Norského království ve spolupráci s naší knihovnou.

Vernisáž obou výstav proběhla ve čtvrtek 3. 9. 2020 v 17.00 v Krajské vědecké knihovně v Liberci za účasti velvyslanců severských zemí.

Byla to pro naši knihovnu zvláštní příležitost přivítat tak významnou a vítanou návštěvu. Páni velvyslanci a paní honorární konzulka představili putovní výstavu, která je realizována ve spolupráci severských velvyslanectví Dánska, Finska, Norska, Švédska a honorárního konzulátu Islandu. Tématem výstavy jsou konkrétní projekty z daných zemí vedoucí k udržitelnému

rozvoji měst. Tyto projekty jsou rozděleny do pěti kategorií: Zdravé město, Odolné město, Město mobility, Nízkouhlíkové město a Město cirkulární ekonomiky. Výstava je díky svému zaměření velmi inspirativní a přináší svěží pohled na řešení mnohých palčivých problémů dnešní doby.

Ještě před zahájením výstavy se velvyslanci a paní honorární konzulka setkali s primátorem města Liberce Jaroslavem Zámečnickem. Navštívili také Krajský úřad Libereckého kraje, pan hejtmán Martin Půta je do knihovny doprovázel a při zahájení také pronesl úvodní zdravici.

Co je pro české knihovnice a knihovníky inspirativnější než příklady severské udržitelné architektury, mezi něž patří také úžasné skandinávské knihovny?

Vernisáž doprovodila přednáška Dana Mertý, historika umění a ředitele Galerie Jaroslava Fragnera. Nadšeně a s velkým zápalem mluvil o tom, jak se ve Skandinávii používají recyklovatelné materiály, jak chytrě se Seveřané dokáží poprat s nepřízní severských zim, na fotografiích ukázal mnohé projekty, nad kterými se tají dech. Zmínil i takové stavby, které vznikají na základech starých, už nevyužívaných to-

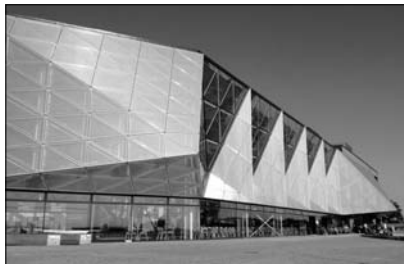

zleva doprava: Honorární konzulka Islandu: Klára Dvořáková, velvyslanec Norska: J. E. Robert KVILE, velvyslanec Švédska: J. E. Fredrik JÖRGENSEN, velvyslanec Finska: J. E. Jukka Uolevi PESOLA, velvyslanec Dánska: J. E. Ole Henrik FRIJS-MADSEN.

váren, nebo na místě bývalých nákladních přístavů. Právě tam se staví udržitelné objekty, které jsou chytré zasazeny do vzniklého prostoru a které do prázdných míst opět přilákají veřejnost. Příkladem je třeba kulturní centrum, knihovna a muzeum v dánském Helsingøru.

Blanka Konvalinková

TOP 10 nejpůjčovanějších knih

Začátek září je ve fungování knihovny vždy jakýsi přelom – začíná školní rok, připravují se nové projekty a programy, knihovna se po prázdninách opět rozjíždí v plném rozsahu... Pro optimalizaci

nákupu nových knih a dalších dokumentů nás v tomto období také zajímají statistiky nejpůjčovanějších titulů. Nechte se inspirovat a podívejte se, jaké tištěné knihy se probojovaly do TOP 10.

1.	2.	3.	4.	5.
OKAMŽIKY ŠTĚSTÍ P. Hartl	HANA A. Mornštajnová	NEJLEPŠÍ VÍKEND P. Hartl	TICHÉ ROKY A. Mornštajnová	SLEPÁ MAPA A. Mornštajnová
6.	7.	8.	9.	10.
HOTÝLEK A. Mornštajnová	BÁBOVKY R. Třeštková	NŮŽ J. Nesbø	TEMNÉ HLUBINY R. Bryndza	TISÍCE PLANOUČÍCH SLUNCÍ K. Hosseini

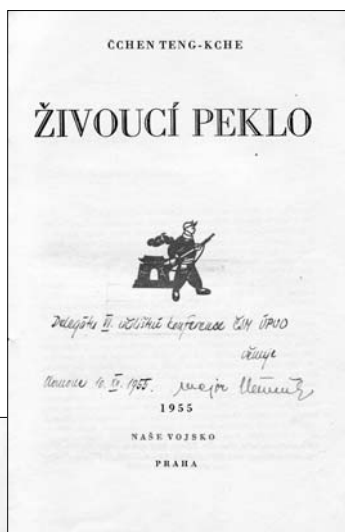
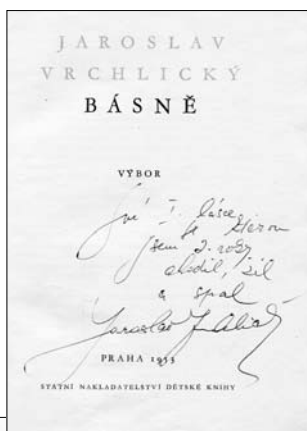

Věnování v knihách

Ve fondu naší knihovny můžete najít knihy, které dříve patřily někomu jinému. Jsou v nich obsažena věnování. Knížky sloužily a slouží jako vhodný dárek, ať již v kruhu rodinném, mezi přáteli, milenci,

nebo také ve škole, v práci či v zájmových organizacích. Ručně, či dokonce krasopisně vyvedená věnování jsou však stále vzácnější.

Taňa Holčáková

Bratři Čapkové

• Dílo bratří Čapků •

HRY

LÁSKY HRA OSUDNÁ
ZE ŽIVOTA HMYZU
ADAM STVOŘITEL

Vánoce 1960

To mi dáš co ti život má,
je zář. Potkáme si jen jednou
a proto si musíme předtím
atp. si slábnout na hranici světa,
jsem nešťastný, musím si
pro tebe něco kouska

Od srdce
správně m
mělo by lásmějho.

Ceskoslovenský spisovatel
Praha 1959

ALOIS JIRÁSEK

SKÁLY

Několik výjevů z dějin samoty

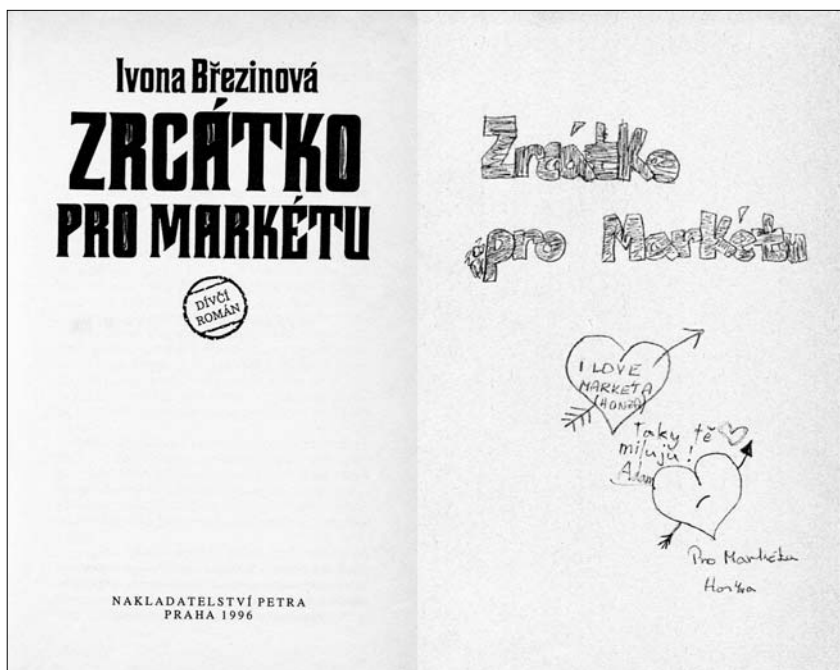
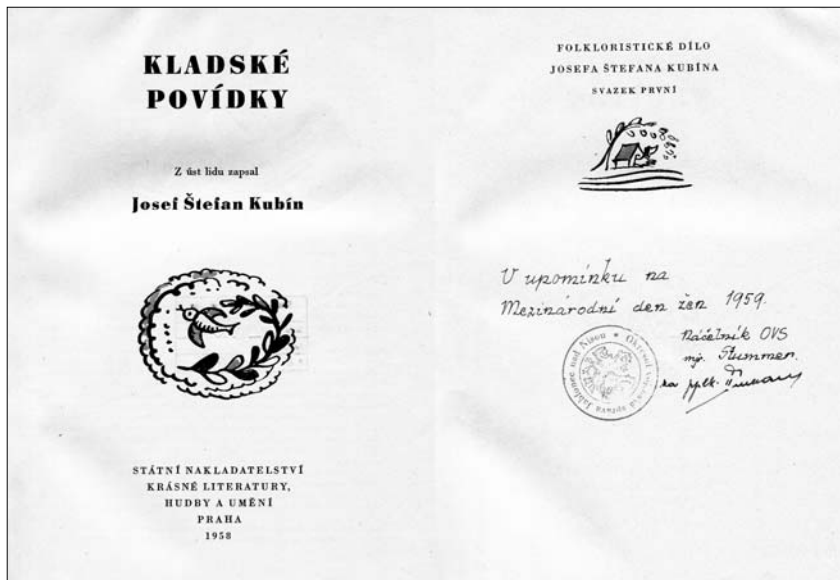
SKÁLY

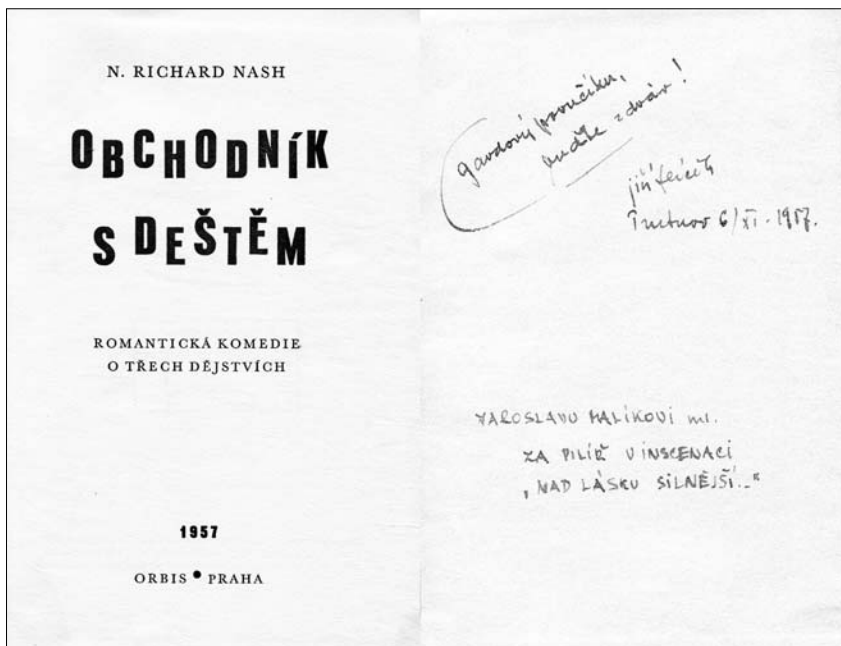
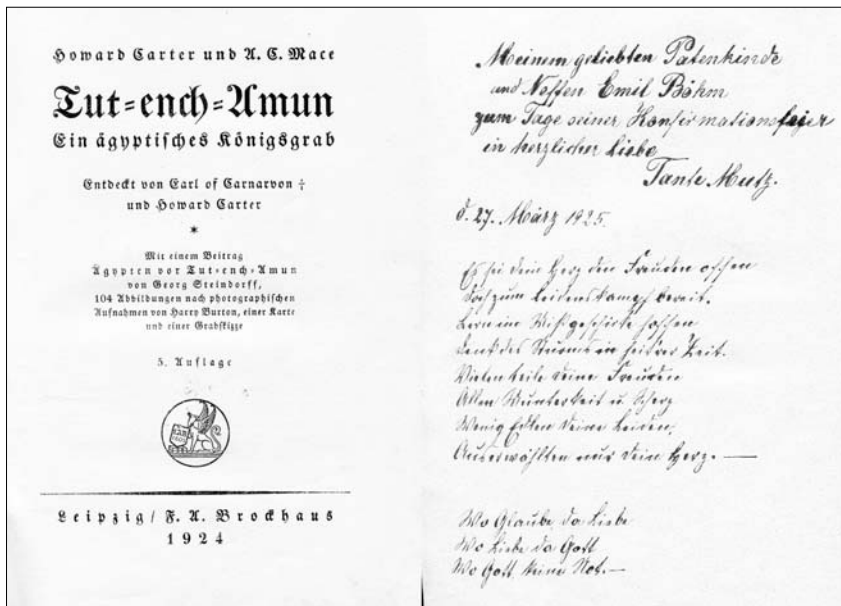
s Božence Honcové
v upomínku na jmeniny 1969
věnuji spoluzaměstnanci

MELANTRICH

Právě
Uhlířská
Město
Mladá
Nová

Tvoří knihovníci a přátelé knihovny

Jana Voleníková – Básně

V DIAGONÁLÁCH ZBYTEČNOSTÍ

Tichá hnízda, v nichž chybějí ptáci,
smutné lavičky osamělé v loužích,
prázdné studny, v kterých voda se ztrácí
a tisíce knih, co po čtenářích touží.

Věci ležící bez hnutí v šuplících
I cesty, co nikam už nevedou...
Zbloudilí proroci bloumají v ulicích,
okrasné zahrady zarostly lebedou
a v zimě nepřišel sníh...

Zestárlé herečky čekají na roli,
pro všechny bolesti ztracené touhy...
Místo běhu radši se šineme o holi
a srdce zabolí na okamžik pouhý...

TO DŮLEŽITÉ

I malý kamínek v botě
někdy se bolestí připomene
jak zrnko pochybností,
které ve víře je skryto...

Jak v moudrosti pochyby
je v empatii síla pokaždé,
když mezi řádky
ruka podaná byla...

ROZJÍMÁNÍ O NĚZE

Malinká princezna usnula na dlani,
dechem něha ji zahřívá,
motýl křídly špatné sny zahání,
důvěrou měkce se přikrývá...

Tiše spí, křehká a znavená,
chceš-li ji uvidět,
tak zavři oči...

PROTIKLADY

Při tanci klečím,
když směju se, jsem smutná,
život je talíř dobrot
a já nevím, jak chutná,
ve spánku bdím,
za dne sny se mi vrací,
listuji v knize a slova se ztrácí...

Hladovím sytá,
s žízni se učím žít,
v pochybách zakletá
a všechno tak jasné,
ztracená k cíli toužím jít...

Ruce jsou prázdné
a všechno v nich mohu mít...

BARIÉRY

Srdce je z kamene a ústa němá,
ty můžeš si oči prosbami vyplakat,
hradba mlčení skulinu nemá
a snazší je anděly přilákat...

Čas náplast na rány, bolesti hojí,
drobné radosti jsou písek všech moří,
pramínky ve velkých řekách se spojí
a ve věčném ohni stále naděje hoří...

OPOUŠTĚNÍ REALITY

Jsem pramínek v trávě, zrovna tak tichá,
když spoutaná dechem opouštím emoce
a v zavřených očích někdo barvami míchá...

Tělo se rozplyne a studánku hlídá,
jejími ústy poutníkům zpívá.
Vše dáváš, vše se vrací,
čas v hodinách bytí někam se ztrácí...

KDO JSME

Jsme uličníci příběhů,
skřítkci podzemí,
klauni cirkusů,
spáči v zahradách...

Hráči na tympany,
tabula rasa,
popsaný list,
strážci vzpomínek,
zloději klidných rán.

Autoři chyb,
viníci blamáží
a jako režiséři dramata
ani nemůžeme zklamat...

EROZE VZPOMÍNEK

Pomalá eroze
útesů vzpomínek...

Myšlenky ve vlnách
se k pobřeží hrnou...

A trvalý příboj
i maličký pramínek
s věkem stane se
ničivou vlnou...

O LODIČCE Z PAPIŘU

Vteřinou zázraků
krajinou oblaků
poletíš na chvíli
s krásnými motýly...

Budeš kolibříkem v letu,
co saje nektar z květů...
Budeš lodičkou z papíru
stavěnou na míru...

Ta je důvěrou pramínkem hýčkaná,
v bystrině rychlostí svíraná,
v přejích bez dechu zmítaná,
aby do moře mohla být poslaná....

OBAVY Z NADĚJÍ

Paněnka bez hlavy
na cestě bez konce
příběhy vypráví...

Věžni jsme v hodinách,
častokrát bloudíme,
za oknem číhá strach,
mnohokrát nespíme...

V obavách z nadějí
srdce se zachvějí...

JANA VOLENÍKOVÁ Narodila jsem se v Hradci Králové, kde jsem absolvovala střední zdravotnickou školu. Byla jsem asi patnáct let zaměstnaná jako zdravotní sestra. Postupně jsem se odklonila od klasické medicíny k holistické, nyní žiji v Liberci a pracuji skoro 20 let jako terapeut se zaměřením na

pohybový aparát a psychoterapii se soukromou praxí. Bez duše se léčit tělo nedá, proto je práce s psychikou pro mě hodně důležitá. Během nucené přestávky kvůli koronaviru jsem začala psát básně, беру je jako očistu a doufám, že i jiní lidé si v nich najdou to své a třeba i potěšení nebo zamyšlení...

Z regionu

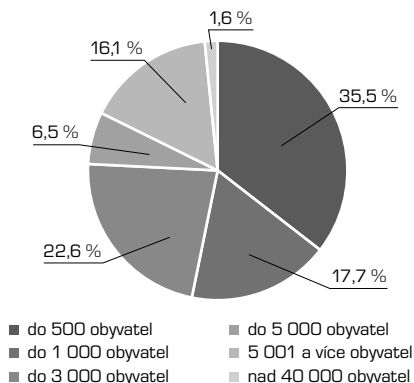
Dopady koronaviru na činnost veřejných knihoven v Libereckém kraji

(výsledky dotazníkového průzkumu ve dnech 18. až 30. 6. 2020)

Činnost veřejných knihoven v Libereckém kraji byla pandemií COVID-19 velmi zasažena. Pro získání lepšího přehledu o situaci byl ve dnech 18. až 30. června 2020 proveden mezi všemi knihovnami v Libereckém kraji dotazníkový průzkum, jak je pandemie ovlivnila. Cílem bylo zejména zmapovat aktivity knihoven během uzavření a získat lepší přehled o současné situaci. Dotazník byl tvořen 20 otázkami, dotazování bylo anonymní a zúčastnilo se jej 63 knihoven (z celkového počtu 201 knihoven v kraji).

Většina knihoven, které se průzkumu zúčastnily, se nachází v obcích do velikosti 500 obyvatel.

V jak velké obci působí vaše knihovna?

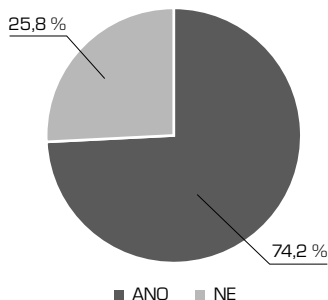

VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO PRŮZKUMU

Situace v knihovnách během pandemie

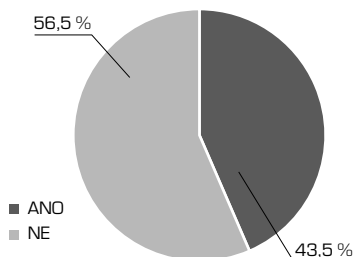
Samotné uzavření knihoven knihovnicí a jejich zřizovatelé v Libereckém kraji využili k mnoha činnostem. Často se prováděly revize, knihovní fond byl přeznačován, aktualizován, docházelo k vyřazování zastaralých dokumentů. V mnoha případech byla pauza v činnosti využita k vnitřním pracím v knihovně, výmalbě, výměně regálů a k různým úpravám interiérů knihoven. Knihovníci také měli čas vymýšlet a plánovat nové akce nebo se věnovat svému profesnímu vzdělávání. Zohledněno bylo i aktuální dění, mnoho

Komunikovala Vaše knihovna v době uzavření se svými čtenáři?

knihovnic se zapojilo do šití roušek, případně dalším činnostem spojeným s pandemií, většinou ve spolupráci se svým zřizovatelem.

Nabízela vaše knihovna nějaké služby pro čtenáře během uzavření knihovny?

Tři čtvrtiny knihovnic a knihovníků během uzavření komunikovali se svými čtenáři. Nejčastěji se je snažili oslovit prostřednictvím webové stránky knihovny, pomocí e-mailu, přes různé sociální sítě a velmi často i telefonicky.

Nejčastější službou, která byla během uzavření poskytována, byla donáška knih do domu. Co se týče on-line služeb, knihovny většinou nabízely půjčování e-knih a zprostředkovávaly informace o celostátních on-line aktivitách – tuto informaci uvedlo 28% knihoven. Naprostá většina knihoven uvedla, že se v této době nepotýkali s žádnými většími problémy, ale několik jich poukázalo na nedostatek včasných informací ohledně znovuootevření knihoven.

Znovuootevření knihoven

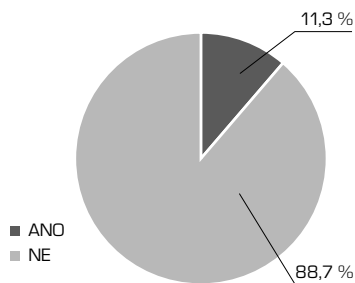
Mnoho knihovníků a knihovnic téměř okamžitě využilo možnosti znovuoote-

vření, 64% všech knihoven v Libereckém kraji začalo opět poskytovat služby již v týdnu od 27. dubna. Velká část knihoven následovala další týden, téměř všechny byly otevřeny již v první půlce května. Zpočátku byl provoz některých knihoven omezený (např. zkrácená otvírací doba, omezení pouze na výpůjční služby, vymezená doba pro seniory), ale většinou se jednalo jen o krátkodobá omezení. Knihovny také vždy dodržovaly karanténu pro vrácené knihy. Naprostá většina knihoven uvedla, že při znovuootevření měly zajištěn dostatek hygienických pomůcek od zřizovatele.

Současná situace v knihovnách

V současné době jsou téměř všechny veřejné knihovny v Libereckém kraji otevřeny, většina z nich uvádí, že v tuto chvíli žádnou pomoc nebo další podporu nepotřebují. Pokud si na něco stěžují, je to nejasná finanční situace knihovny a menší počet návštěvníků a čtenářů.

Máte již nyní zprávy o možném snížení rozpočtu pro Vaši knihovnu v tomto nebo navazujícím roce?

V tuto chvíli již 11% knihoven má zprávu o možném snížení rozpočtu, což

není dobrá zpráva. Téměř ve všech případech se snížení rozpočtu knihoven odrazí v první řadě na nákupu nových knih. Špatnou zprávou také je, že se krácení rozpočtu dotklo krajské knihovny i všech pověřených knihoven, které jsou garanty knihovnických služeb pro celý kraj.

Do budoucna neočekává 37% knihovníků nějaké zásadní změny ve fungování knihoven. Obávají se ale poklesu počtu čtenářů nebo úsporných opatření ze strany zřizovatele, očekávají rychlejší nástup nových technologií.

PhDr. Michaela Staňková

Barevná knihovna v obci Bílá

O tom, že svět není jen černobílý, se můžeme přesvědčit v nově zrekonstruované knihovně v obci Bílá u Českého Dubu, která byla slavnostně otevřena začátkem července tohoto roku.

Na podzim minulého roku (2019) vznikla díky místní knihovnici Kláře Bínové iniciativa zrekonstruovat místní knihovnu. Koncepce a vedení realizace

se ujala mladá designérka Martina Vávrová z ateliéru cirkumo z Turnova, která navrhla neotřelé řešení, myslící na velké i malé čtenáře. Díky výmluvným vizualizacím si vedení obce dokázalo dokonale představit možnou podobu nové knihovny a dala zelenou rekonstrukci, která započala v obtížných časech „corony“. Celý projekt byl financován z rozpočtu obce.

Obecní knihovna slaví v letošním roce neuvěřitelných 100 let. Původní řešení a inventář již byly značně zastaralé a nebylo kam dál rozvíjet. Již při převzetí novou knihovnicí v lednu 2019 bylo evidentní, že má knihovna velký potenciál. Čtenářům se stávající prostředí příliš nelíbilo, vznikl tedy nápad knihovnu kompletně zrekonstruovat. Zejména pro děti chyběl jakýkoliv prostor pro rozvíjení jejich fantazií.

Nyní mají děti svůj „koutek“ v patře, kde díky vysokému stropu vznikla dřevěná konstrukce a tam si mohou v klidu číst a prohlížet dětské knihy a časopisy. Rodiče tak dostanou svůj vlastní „prostor“ pro výběr knih ve spodním patře knihovny.

V knihovně je nyní již přes 60 aktivních čtenářů a zájem o registraci vidíme i z okolních vesnic. Registrují se také rodiče s malými dětmi a dokonce máme i několik čtenářů-mužů. Některé menší knihovny mají v létě zavřeno pro nedostatek zájemců. Naše knihovna je otevřena celé léto, pouze je mírně poupravena výpůjční doba a čtenáři chodí za jakéhokoliv počasí.

Zejména díky rozmanitosti výměnného fondu je v knihovně stále z čeho vybírat a každý si najde to své oblíbené. Čtenáři si chválí, že je v naší knihovně velký výběr

a to nejen v dětské literatuře, beletrii, ale i v naučné literatuře.

Z malé knihovny se stala během půl roku Bibliotéka Bílá, která se může pochlubit i skromnou vizuální identitou...

Otevřeno je každou středu od čtyř do sedmi hodin. Přijďte se podívat, jak se rekonstrukce povedla.

Klára Bínová, knihovnice

Letem světem... Libereckem

Ach ten COVID! Nejprve nám zhatil cestu na Knižní veletrh, tedy vlastně hned poté, co zhatil celý veletrh Svět knihy, aby posléze z důvodu spíše přemíry obav nedovolil uskutečnit tradič-

ní studijní cestu po knihovnách. Ale protože nám všem tak trochu otrnulo a chuť poznávat nové knihovny doslova v sousedství byla silnější než oprávněné obavy, vypravily jsme se na oblíbenou

exkurzi v náhradním poprázdňinovém termínu.

A ještě že tak! Kdybychom nikam nevyrazili, přerušili bychom už docela slušnou řádku navštívených knihoven. No schválně – alespoň co já si pamatuji, už jsme takhle společně podnikli 11 „výjezdů“, během nichž jsme navštívili 21 knihoven! Kdybyste si náhodou chtěli připomenout, tak jsme v průběhu uplynulých let navštívili knihovny v Hradci Králové – jak tu krajskou, tak tu nejnovější městskou, v Děčíně, Ústí nad Labem, Rumburku, Varnsdorfu, v Lounech i Litvínově, zajeli až do Náchoda nebo Nového Města nad Metují. Nevynechali Prahu a její Národní technickou nebo vybrané pobočky pražské městské knihovny.

Také jsme překročili hranici a navštívili knihovny v nedaleké Žitavě, Eibau, ale i trochu dál v Bautzen nebo Drážďanech a naopak, zastavili se v blízkém Turnově a nahlédli do jejich knihovny na nádraží nebo obdivovali nadšení nejen pro knihovnu ve Svijanech. Vždy jsme vyhledávali knihovny, které byly inspirující, ať už svou architekturou nebo činností. No a když se stane, že se v našem kraji vyloupnou hned dvě zbrusu nové knihovny, volba je jasná! Tak jsme se letos, corona necorona, vydali do Hrádku na Nisou a vynechat nemohli Železný Brod. Jedna otevřela své brány na podzim – správněji Bránu Trojzemí v Hrádku a ta druhá v Brodě v únoru. Moc si toho v novém neužili. Než se všechno rozběhlo, zavřeli, a jak všichni víme, všechno je teď takové opatrné, divné. No, abychom v České Lípě nebyli moc skromní! I tady se otevřela nová knihovna, od prosince 2019 funguje nově zrekonstruovaná pobočka na sídlišti Špičák,

kteří si svou velikostí a rozsahem služeb s navštívenými knihovnami nezadá. Ale nebyli jsme na trase, a tak jsme do cestovního plánu zařadili knihovnu v Semilech. Není to už žádný nováček, ale většina z účastníků tuhle knihovnu rovněž dosud nepoznala.

Knihovna Hrádek nad Nisou

V úterý 8. září 2020 se tedy uskutečnila další z řady našich studijních cest, které pravidelně připravuje regionální výbor SKIP Libereckého kraje. Městská knihovna v Hrádku nad Nisou nás zaujala především samotným objektem, který je velmi efektně zakomponován do zástavby skryté ve dvoře. Atraktivní plášť budovy je vytvořen z cihel, které jsou pozůstatkem bývalé staré pekárny, která se zde nacházela. Jejich využití nazovuje myšlenku knih v regálech a současně se symbolicky propojuje s historií

místa. Ostatně na tu upozorňuje i umělecké připomenutí blízkosti hřbitova, který v dávné minulosti zasahoval až do míst dnešní knihovny. Celý dvorní trakt, kterým se vstupuje do knihovny je neobyčejně atraktivní a příjemný prostor, který si říká o celou řadu zajímavých projektů a programů, které se zde mohou a budou jistě odehrávat. Vnitřní prostory knihovny jsou přes svou modernost a atraktivitu detailů efektní a zajímavé, nicméně, z hlediska provozu, kapacity, práce s knihovním fondem a se čtenáři zejména, velmi problematické.

Zatímco knihovna v Hrádku nad Nisou stále ještě voní novotou, Městská knihovna v Semilech, která se nachází ve zrekonstruovaném objektu bývalého kina Jitřenka je už pěkně zjetá. Deset let fungování na její přitažlivosti však není znát a pro řadu účastníků to bylo další příjemné překvapení mezi blízkými knihovnami. Prostor knihovny je přiměřeně členitý, zajímavá jsou mezizpatra

Knihovna Semily

nebo naopak ochoz pro individuální studium nebo práci s PC. Vcelku komfortní prostor dovoluje vytvořit i menší oddělení pro mládež a svěží atmosféra je charakteristická pro celou knihovnu.

A konečně Železný Brod! Knihovna vybudována z bývalého výměníku tepla pro blízké sídliště, v jehož centru se nyní

Knihovna Železný Brod

knihovna nachází. Stále prý nemohou uvěřit, že se TO povedlo, že z bývalé vyloučené lokality se knihovna přestěhovala do samostatného objektu s komfortním zázemím, značnou kapacitu poskytujícím skladem, velkým variabilně upraveným sálem a samozřejmě s moderně vybavenými prostory knihovny, kam je radost a potěšení vstupovat. Ano, s potěšením jsme vstoupili i my a moc se nám tu líbilo.

Studijní cesty pořádáme s cílem přiblížit praxi jiných knihoven, neformálně předat dobré a praktické zkušenosti nebo upozornit na možná úskalí nebo problémy spojené s rekonstrukcemi a vybavováním našich provozů. Děkujeme za možnost navštívit všechny tři výše jmenované knihovny, zejména děkuji za péči a pozornost, které se nám všude dostalo, a příležitost podělit se o cenné podněty, názory a zkušenosti. V galerii na <https://www.rajce.net/a16949044> najdete výběr fotografií.

PhDr. Dana Kroulíková

DOKTOR KITTEL
Eva Koudelková

nové knihy

Vydalo Nakladatelství Bor v Liberci v roce 2020

Kniha obsahuje kompletní soubor lidových vyprávění německých obyvatel Jablonecka, jež byly od časů „zázračného doktora Jizerských hor“ o této postavě napsány. Doplňuje je i několik textů českých. Pověsti jsou zajímavé širší záběru, protože díky němu je dobře patrné, jak se v průběhu doby pohled na postavu doktora Kittela proměňoval. Z textů vyznačuje atmosféra zdejšího kraje na jazykovém rozhraní, tedy to, čemu dnes tak rádi říkáme *genius loci*. Ozřejmují, jak se tradice českých a německých obyvatel vzájemně prolínaly a obohacovaly, přes veškerou snahu se odlišit. Čtenář v knize nenajde jen adaptace lidových vyprávění, ale také doplňující informace v podobě poznámek,

vysvětlivek, soupisu literatury o doktoru Kittelovi a dalších textů. Z německých pramenů přeložila Kateřina Šidlofová, ilustroval Petr Korunka.

Čarodějná kniha

ukázka z knihy „Doktor Kittel“

O Kittelovi bylo známo, že má rozsáhlou knihovnu, v níž bylo hodně knih, ze kterých doktor neustále doplňoval svoje vzdělání. Mezi nimi byl také tlustý svazek, v němž si Kittel četl nejčastěji – byla to pověstná čarodějná kniha, nejcennější předmět v Kittelově vlastnictví.

Jednou se stalo, že doktor odcestoval do Prahy za svou rozrůstající se klientelou a ve spěchu zapomněl uschovat klíče od knihovny, kterou vždy pečlivě zamykal na sedm západů. Právě když byl na bohoslužbě v jednom z pražských chrámů, zmocnil se ho zvláštní neklid nebo spíše strach, jenž se nedal odbýt. Tušil, že se něco stalo doma, a proto se okamžitě rozhodl pro návrat.

Tušení ho neklamalo, jeho nepřítomnosti totiž využili jeho starší synové, kteří už dlouho toužili si tu podivně vypadající knihu aspoň prolístovat. Nyní měli jedinečnou příležitost. Nejprve si pozorně prohlédli všechny obrázky, kresby a náčrty a pak si sedli na pohovku a pustili se do čtení. Bylo to tak vzrušující, že jeden z nich začal číst nahlas. Sotva ale přečetl pár vět, přilétl oknem černý pták a sedl si na pohrabáč. Vypadal jako krkavec, jen oči a drápy mu žhnuly. Pak přiletěl druhý a pak ještě jeden a bylo jich stále víc, až nezbylo na pohrabáči jediné volné místočko, a tak ptáci začali kroužit po místnosti. Vtom našťěstí vešel otec chlapců.

Jediným pohledem přehlédl situaci, vytrhl dětem knihu z ruky a začal honem znovu předčítat celou přečtenou pasáž, ale pozpátku. Jak četl, nevitání hosté jeden po druhém vzlétali do výšky a za nepříjemného vřeštění odlétali k horám. Synové měli veliké štěstí, kdyby četli ještě chvíli a ptáky nijak nezaměstnali, krkavci by je byli roztrhali.

První česká knihovnice

Františka Dudková Párysová

Není žádným tajemstvím, že již dlouhá léta mezi zaměstnanci knihoven převažují ženy. Nikoho ani nenapadne, aby se nad tím pozastavoval, ale od dob, kdy žena za výpůjčním pultem budila pozornost, neuplynula ještě ani dvě staletí. Letos je tomu právě 160 let, kdy se narodila první česká „sléčna bibliotekářka“.

Klára Špecingerová (někdy psána též Špecingrová) přišla na svět 9. března 1860 ve Zvoleněvsi u Kladna do rodiny učitele Leopolda Špecingera a jeho manželky Kateřiny, rozené Vondráčkové. Otec, jehož předkové byli holandsští obchodníci, kteří přišli do Čech v 17. století, byl velkým vlastencem a kromě učení se věnoval též sbírání a skládání kramářských písní. Klára měla ještě dva mladší bratry Jana a Františka. Rodina žila nějaký čas v Jenči u Unhoště, kde 13. 7. 1866 Leopold Špecinger zemřel na souchotiny. Vdově s nezletilými dětmi se nevedlo dobře. Přestěhovala se do Hostivic a tam posledního dne roku 1871 podlehla rovněž plicní chorobě. Zatímco oba chlapi se dostali do učení k místním řemeslníkům, Klára nejprve pobývala u příbuzných v blízkých Litovicích, později se jí ujala pražská rodina Hráčková a nakonec skončila v domě U Halánků. Ten vlastnila podnikatelka v lihovarnictví a známá filantropka Anna Fingerhutová. Jejím synem nebyl nikdo jiný než Vojtěch Náprstek, národopisec, mecenáš a podporovatel pokroku a ženské emancipace. Iniciovat vznik Amerického klubu dam – ženského vzdělávacího a charitativního spolku. Právě z klubu vzešel návrh, aby ti, kdo k tomu mají prostředky, si vzali domů na

Dům U Halánků

výchovu nějakého sirotka. Vojtěch Náprstek šel příkladem, a tak se dvanáctiletá Klárka, jak jí všichni říkali, stala součástí Náprstkovic domácnosti, což zformovalo její budoucí životní dráhu.

Dívka byla dobře vychovaná, bystrá, nadaná, ráda četla a měla chuť ke vzdělání. Proto po absolvování farní školy u Panny Marie Sněžné pokračovala ve studiu na Průmyslové škole Ženského výrobního spolku a poté vychodila pokračovací kurs při Vyšší dívčí škole v Praze.

Pod vlivem Vojty Náprstka se začala učit cizím jazykům, takže nakonec ovládala němčinu, ruštinu, francouzštinu a angličtinu. U Náprstků bylo o Kláru dobře postaráno. Postupně k ní přibývaly čtyři další osirelé dívky, které Vojta Náprstek přijal do svého domu a poskytl jim vzdělání. Zároveň Klára zůstala

v kontaktu s vlastní rodinou. Víme, že si dopisovala s babičkou Kateřinou Vondráčkovou ze Zeměch u Kralup nad Vltavou a že ji pravidelně navštěvoval bratr Jan, který v Praze studoval v kněžském semináři.

Roku 1874, ještě před dokončením školy, začala Klára pracovat v Náprstkově knihovně. Byla to soukromá knihovna, otevřená širší veřejnosti a spolu s Českým průmyslovým muzeem, které Náprstek založil, představovala jakési centrum české vědy a kultury. Zprvu měla Klára jen dohlížet, aby se do knihovny nedostal nikdo nepovolaný, a být k ruce hostům, ale postupně přebírala více a více úkolů a po ukončení studia nastoupila na knihovnické místo, jak bychom dnes řekli, „na plný úvazek“. Její činnost spočívala v několika oblastech. Prvním z nich byly provozní služby, tedy přímý kontakt se čtenáři. Dokumenty, kterých bylo dle seznamu z roku 1872 v knihovně 3 864 svazků, se půjčovaly prezenčně i absenčně. Knihovnice vedla evidenci výpůjček do tzv. „výpůjčních sešitů“, a to natolik poctivě, že zaznamenávala i knihy, které si vypůjčila ona sama. Vedla deník knihovny a knihy hostů. Vyřizovala požadavky, se kterými se na ni čtenáři obraceli, odpovídala na dotazy, vytvářela rešerše a k jejím povinnostem také patřilo podávat polední občerstvení – bílé žernosecké víno a nakrájené slané housky.

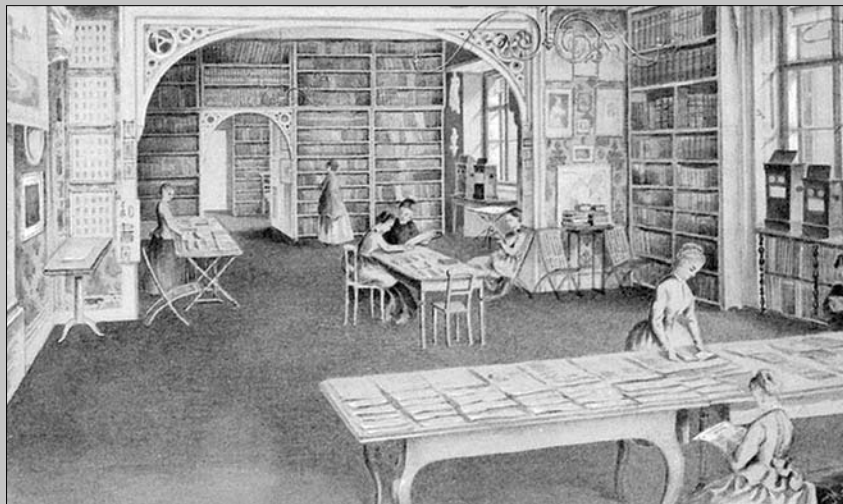
Dalekosáhlejší dopad měla ovšem její bibliografická a katalogizační činnost, ve které výrazně předčila oba své předchůdce na knihovnickém postu Františka Šlechtu a Aloise Studničku. Od roku 1878 vedla přírůstkový seznam- soupis nově získaných knih, časopisů map a obrazů. Byla zde zaznamenávána i cena a způsob zís-

kání jednotlivých položek. Zvláště uváděla české, zvláště cizojazyčné přírůstky. Doplňovala místní seznam knihovny, sloužící k evidenci počtu dokumentů v knihovně. Tento seznam obsahoval signatury, skládající se z čísla regálu (znázorněno

Čtyři osirelé dívky, které přijali Náprstkovi do své domácnosti. Klára Špecingerová je třetí zleva.

římskou číslicí), označení police (psaná velkým písmenem) a pořadí na polici (uvedeno arabskou číslicí). Významně se podílela na vybudování abecedního autorského lístkového katalogu. Na svou dobu byl tento katalog velmi vyspělý a byl inspirován německým knihovnickým systémem. Klářiny záznamy byly věcně přesné, plně respektovaly katalogizační zásady a měly vysokou úroveň formální úpravy. Všechny výše zmíněné pomůcky sloužily pro vnitřní potřebu knihovny a nebyly určené čtenářům. Ti měli k dispozici

Interiér Náprstkovy knihovny

rukopisné svazkové čtenářské katalogy (autorský a věcný), k jejichž vytvoření Klára Špecingerová také značně přispěla. Dále byla autorkou prvního soupisu anglických knih Náprstkovy knihovny a bibliografií překladů děl z ruštiny do češtiny. Roku 1882 vyšel tiskem její soupis *Literatura ruská. Přehled překladův do češtiny*, o rok později *Ruská a maloruská literatura v Čechách*. V roce 1886 byl v časopise *Rozhledy literární* otisknuta Klárin soupis *Z anglického písemnictví*, kde autorka hodnotí soudobá díla anglické literatury a uvádí, které překlady jsou k dispozici v Náprstkově knihovně. Vypracovala rovněž *Seznam článků z vlastivědy Čech, Moravy a Slezska, obsažený v časopisech českých od r. 1801 do 1885*, který vyšel v Ottově nakladatelství. Dílo bylo na svou dobu výjimečné jako koncept, tak rozsahem zpracovaného materiálu. V neposlední řadě je třeba zmínit i její obsáhlý dvousvazkový se-

znam českých knih Náprstkovy knihovny, který dokončila v roce 1892, v době, kdy již jako knihovnice nepracovala. Raritou Náprstkovy knihovny byl tzv. scrap books, knihy výstřížků věnovaných určitému tématu, například historie, ženská otázka, dělnické hnutí a mnohé další. Knihovník buď sám články zvolených témat vybíral, nebo je na podkladě Náprstkova označení vystříhoval z novin a nalepoval. I na této činnosti měla Klára Špecingerová nemalý podíl. Výčet bibliografických prací Špecingerové je úctyhodný a mnohé z pomůcek, které vytvořila, se užívají dodnes.

To však nebylo zdaleka vše. V knihovně měla na starosti také objednávání časopisů, stavění knihovního fondu, vazbu dokumentů, vyřizování korespondence, pořádku fotografický fond a hektograficky rozmnožovala mapy pro výlety Amerického klubu dam. Dalo by se čekat, že při takovém pracovním vytížení neměla

Klára Špecingerová čas na nic jiného, ale opak byl pravdou. Díky velmi dobrým jazykovým schopnostem překládala ruskou a anglickou beletrii. Z oblasti ruské klasiky stojí za zmínku především několik povídek od F. M. Dostojevského a L. N. Tolstého, z angličtiny překládala zejména tehdy značně populárního Hughu Conwaye. Vedle toho byla sama literárně aktivní – psala články do časopisů, například do *Ženských listů* přispěla článkem *Vyšší vzdělání žen v Evropě a v Americe*, ve *Světozoru* uveřejnila pojednání o cestách Emila Holuba. Stanislav Kodým, Klářin nástupce na knihovnickém místě, o ní napsal: „...stala se Náprstkovi skoro nepostradatelnou, tak mu dovedla vyhovět a takřka napřed ubodnout každé jeho přání.“ Užil mírné nadsázky, ale podstatu věci vystihl přesně. Klára se svými všestrannými znalostmi a kulturními zájmy se podílela prakticky na všech Náprstkových veřejných aktivitách. Účastnila se výletů, exkurzí a přednášek Amerického klubu dam, jehož členkou se stala hned po příchodu do Prahy, tedy jako dvanáctileté děvče. Když klub roku 1895 slavil třicetileté výročí vzniku, přispěla do jubilejního sborníku příspěvkem *Statistika bývalého Amerického klubu dam roku 1865–1885*. Klára také prováděla v muzeu a pomáhala Náprstkovi v organizaci osvětových akcí, například při bazaru ve prospěch Národního divadla v Brně, který se konal 15. 5. 1884 na Žofíně. Prodávaly se zde rukopisy významných českých literátů a další památky s jejich autografem. Klára spisovatele písemně o tyto památky žádala. Dochovaly se dopisy od Václava Beneše Třebízského, Aloise Jiráska, Františka Ladislava Riegra a dalších. Adolf Heyduk složil dívce poklonu:

„Konáte větších služeb vlasti nežli já. Vy tlumočíte velké myšlenky velkých mužů, já zpívám své ptačí popěvky...“ Někteří autoři svolili, aby si rukopisy na bazaru neprodané ponechala. Tak se do jejího vlastnictví dostal i rukopis Nerudových *Prostých motivů*.

Klára, jak se zdá, byla nejen profesně zdatná, ale též měla přátelskou a přívětivou povahu. Z Vánoc roku 1877 pochází Klářin památník, který dostala od dr. Josefa Durdíka, profesora filosofie na pražské univerzitě a jednoho z Náprstkových

Podobizna Kláry z roku 1879

nejbližších přátel. Napsal jí tam věnování: *Slečně Klárce, bibliotekárce tak ochotné povždy a milé – od jednoho z hlavních obtěžovatelů těžce biblioteky.* Spisovatelka Eliška Krásnohorská oceňovala její skromnost a ušlechtilost. Díky Vojtovi

Náprstkovi měla Klára Špecingerová možnost poznat celou řadu spisovatelů, umělců, vědců a čelních představitelů společenského života, například Jaroslava Vrchlického, Aloise Jiráska, Karolinu Světlou, Jaroslava Golla, Otokara Hostinského, Miroslava Tyrše, Josefa Václava Friče či mladého Tomáše Masaryka. Ti všichni a mnozí další jsou podepsáni v Kláriných památnících. K jejím blízkým přátelům, s nimiž si po léta dopisovala, patřili básník František Kvapil a jeho choť Božena, Josef Václav Sládek a jeho rodina, Anna Bayerová, první česká lékařka, ale také Božena Fingerhutová, neteř Vojty Náprstka. Ta znala Kláru od dětství a poměrně často se vídaly. Její paměti se tak stávají cenným zdrojem některých informací z Klárina života. Božena vzpomíná na seznámení s Klárou během jednoho výletu Amerického klubu dam do Černošic: *„Nahoře na svaahu seděla jakási dívčenka, hezky starší mne, a tu mi strýc ukazoval, řka „Podívej se, Boženo, to je naše Klárka!“* Božena Fingerhutová se postupně spřátelila i s dalšími Náprstkovými schovankami. Společně hrály divadlo a zpívaly a Klára prý měla velice pěkný alt. Většinou se však Klára her s dětmi neúčastnila, protože už byla zaměstnána prací v knihovně a studiem cizích jazyků. Přesto měla pro mladší kamarády pochopení, jak dokládá půvabná historka z Boženiných pamětí: *„V čítárně U Halánků, kde Klárka – mladíčka dívka – už tehdy sedávala a vážně pracovala ve strýčkově knihovně, hrávali jsme si, Františka Vlachová, Andula Leinfestová – další dvě strýčovy schovanky – Jarouš a Bobouš Šimáčekové [Boženinini bratrance] a já.... Také na školu jsme si hrávali, přičemž jsem jednou dávala žákům známky*

a dobrá Klárka, pozorujíc, že se mi připletlo ve výborně úzké i místo širokého, laskavě mi šeptala, bylo mi asi 8 let: „Oprav si to, Božičko, oni by se ti smáli.“

Ač byla Klára velmi oblíbená, přesto se v jejím nejbližším okolí vyskytovala bytost, která ji neměla ráda. Božena Fingerhutová upozorňuje na animozitu, kterou k dívce chovala Náprstkova manželka Josefa: *„Žádnou z nich [schovanek] teta Náprstková neměla ráda, ale zrovna nenáviděla Kláru, která byla nejvydařenější a nejnadanější a v knihovně pravá ruka strýce Vojty. Byla to pro mne nepřijemná situace, měla jsem je všechny ráda, bylo mi jich líto a nesměla jsem nějakou nesíkovností jejich postavení v domě Náprstkové ještě zhoršit u tety, kterou jsem tehdy rovněž měla ráda.“* Božena se nemyšlila. Její slova potvrzují vzpomínky samotné Josefy Náprstkové: *„V roce 1875 v únoru jsme měli sňatek a v září v ten samý rok, dostala jsem 4 děti (dívky) sirotkové do domu; nejstarší byla 16 let, byla u paní Hráčkové, která mě nechala říct, bych na tu dívku dala sobě pozor, že je proti paní Hráčkové arogantní; a to byla stará paní; jak se chovala ke mně, to vím jen já sama... Kdybych byla rok neb 20 let živa, vícekrát bych žádného do domu nevzala. Co jsem vše musela slyšet, co vše vytrpět, to nebudu zde vypisovat; vždy jsem dělala všem křivdu, když jsem chtěla mít pořádek, abych vychovala pořádné dívky; moje spokojenost v manželství trvala tedy od 25. února do 15. září 1875.“* Těžko říci, z čeho přesně pramenila Josefina nelibost. Možná žártila na to, že je Klára pro Vojtu Náprstka tak nepostradatelná, svou roli mohly hrát i nenaplněné mateřské touhy. Vlastní děti totiž Náprstkové neměli – Vojta je buď nechtěl, nebo nemohl mít. Každ-

dopádně negativní emoce se u Josefy ne-
utlumily ani po letech, kdy už byla Klára
vdaná, v knihovně nepracovala a Voj-
ta Náprstek již byl po smrti. Při setkání
obou žen Josefa odmítla Klářino pozvá-
ní k návštěvě a pak si trpce poznamenala
do deníku: „... *avšak spomínka, jak mno-
hých dnů mně zkalila v mém životě, to jsem
nemohla učinit, bych na vše zapomenula; to
byla taková povaha domyšlivá, která mys-
lela, že žádný to neumí, co ona; lehko umět,
když jiné pracují, by se mohla to naučit; já
bych se byla též učila, ale já neměla to štěstí,
nebyla jsem k tomu zrozená, by se někdo
o mé vzdělání staral.*“ Zřejmě Josefa po-
važovala za křivdu, že ona sama se do-
stala do domu U Halánků jako služebná
s minimálním vzděláním a musela meze-
ry ve vědomostech dohánět jako samouk
ve volných chvílích, Kláře byla podporou
Vojty Náprstka poskytnuta možnost se
učit a nerušeně rozvíjet své nadání. Co
cítila ve vztahu k Josefě Klára, není ni-
kde explicitně sděleno. V dopisech, které
své pěstounce psala, se vyjadřovala zdvo-
řile, srdečně a oslovovala ji „ctěná paní
Náprstková“. Je možné, že si Klára přá-
la, aby ji měla Josefa ráda. Naznačovala
by to drobná zmínka z dopisu služeb-
né Marie: „*Klára píše také, musím pově-
dit, jakou měla radost, když čtla, že dostane
také list od vás, ctěná Paní, skákala, křičela
a smála se, až se dům otřásal.*“

Práce v knihovně Kláru Špecingerovou
naplňovala natolik, že dlouhou dobu ne-
pomýšlela na jinou životní cestu. V dopise
z 22. 5. 1882 se přítelkyni Anně Bayerové
svěřuje: „*Je to snad bezké se vdát, ale také
dosti bezké státi na vlastních nobou, být ji-
ným k užítku a neprosit se nikoho o jaké-
koliv milosti... Šťastný člověk, který může
tak žít, jak se mu líbí – a nemusí na nikoho*

spoléhat, ať již v tom či onom.“ Nicméně
uplynulo několik let a vše bylo jinak. Klára
se zamilovala do inženýra Pavla Baušeho.
Tento o čtyři roky starší, veselý muž bý-
val účastníkem Náprstkových dýchánek
a výletů, k nimž také kreslil mapy. Kláru
blíže poznal při výletu do Prachovských
skal, nejprve se přátelili a později v sobě

Klára Špecingerová v roce 1886

našli milostné zalíbení. V létě 1887 se
vzali a Klára knihovnické místo opustila.
Podle Kodyho tak nečinila dobrovolně,
nýbrž rozhodnutím Vojty Náprstka, kte-
rý soudil, že „*dvěma pánům nelze sloužit.*“
Pokud by informace byla pravdivá, Klára
by se projevila jako velmi pokroková, ne-
boť v té době se pokládalo za samozřej-
most, že po sňatku se bude žena věnovat

pěči o domácnost a rodině, nikoliv place-
nému zaměstnání. Pavel Bauše se po čase
stal ředitelem žižkovské plynárny. „*Stalť
se pro mne vstup do domu Náprstkova po-
čátkem a zdrojem mého rodinného štěstí,*“
napsal si roku 1926, dávno po smrti mi-
lované ženy. Manželství se vydařilo a vze-
šly z něj dcery Blažena, Milena a Věra
a syn Radim. Klára se i nadále věnovala
překladatelství, filantropii, podílela se
na spolkovém životě a osvětové činnosti.
Byla jednou ze zakladatelek Spolku pro
pěstování písně, byla členkou dobročinné
organizace České srdce, členkou Vý-
boru dam pro dozor nad opatrovnami,
spolupracovala s vedením Ženského vý-
robního spolku, pomáhala organizačně
zajišťovat různé kulturní akce, zaslou-
žila se například o vybudování pomníku
Julia Zeyera v Chotkových sadech, při-
spívala do časopisů Světozor, Pokrok či
Hlas Národa. Ve svém bytě na Žižko-
vě vedli manželé Baušovi velmi oblíbený
salón, duchem blízký Náprstkovým
dýchánkům. Byla zde předčítána nová
literární díla, uváděny hudební skladby
a dokonce se zde hrála divadelní před-
stavení. Mezi hosty z řad umělců a věd-
ců se nacházel například literární kritik
Arne Novák či spisovatel a germanis-
ta Otokar Fisher, který se později oženil
s Blaženou, nejstarší z Baušových dcer.

Klára neztrácela kontakt ani s původ-
ním působištěm. Jak již bylo výše řeče-
no, dvousvazkový seznam českých knih
Náprstkovy knihovny dokončila až jako
vdaná. Nebyl tedy spravedlivý odsudek
Josefy Náprstkové, která si posteskla: „*I ta
Baušová zapomněla [na Vojtu Náprstka],
a předce řekla, že Náprstek je po Bobu dru-
hý...*“ Kdyby Klára zpřetrhala všechny
vazby k bývalému bydlišti a pracovišti, asi

sotva by byla po Josefině skonu jmeno-
vána na její místo kurátorky Náprstko-
va českého průmyslového muzea. V této
funkci Klára setrvala až do své smrti.

Klára Špecingerová Baušová zemřela
27. 4. 1918 v Praze ve věku 58 let. Ne-
dočkala se konce války a vzniku samo-
statné Československé republiky, což by
jí jako horlivou vlastenku jistě naplnilo
velkým potěšením. Její nekrolog otiskly
tehdejší významné deníky, jakými byly
Národní listy, Venkov nebo Národní
politika. Růžena Svobodová ji v článku
Klára Baušová In memoriam v periodiku
Lípa popisuje jako typ ideální ženy,
která se dokáže v umění a politice po-
hybovat jako muž, ale stále zůstává ryze
ženská. Byla prý „*kladná, mateřská, mi-
lovaná, v ničem nezbožklá, universální
i slovanská, o všem poučena, lidsky, umě-
lecky, politicky, sladce ženská, milující, ...
nikdy neunavená, oživená teplým, stále se
prolamujícím životem.*“

Klára Špecingerová byla všestrannou
osobností, na kterou se však časem za-
pomnělo. Stala se průkopnicí v oblasti
knihovnické a bibliografické práce, ne-
boť v tomto oboru ženy coby placené
zaměstnankyně na plný úvazek dosud
nepůsobily. Klára, která si vedla mimo-
řádně znamenitě, nezůstala jedinou že-
nou-knihovnicí Náprstkovy knihovny.
Na přelomu století zde působily Ludmila
Kottnerová nebo Marie Kriseová. Nut-
no připomenout, že Náprstkova knihov-
na byla soukromou institucí. Ve státních
knihovnách mohly začít ženy pracovat
až za Československa, poté, co 10. března
1919 vydalo Ministerstvo školství a ná-
rodní osvěty výnos č. 4010/1919 O při-
jímání žen do knihovničeských služeb státních
knihoven.

Víc čtenářů mám mezi vámi Neromy. Rozhovor s Irenou Eliášovou

Irena Eliášová (1953) patří k nejúspěšnějším romským spisovatelkám. Vydala prozaické knížky *Naše osada* (KVKLI, 2008), *Chci se vrátit do pohádky* (KVKLI, 2015) a *Oheň přestal plápat* (LAMPA, 2019), publikovala i ve sbornících romských povídek *Slunce zapadá už ráno* (KHER, 2014) a *O mulo!* (KHER, 2019). V rozhovoru jsme se zaměřili mimo jiné na to, jak se v současnosti žije Romům v Česku.

Vaše první knížka *Naše osada* zachycuje vaše dětství v romské osadě na jihozápadě Slovenska...

Bylo to nádherné prožívání dětství v romské osadě, byli jsme tam prakticky všichni rodina, příbuzní, a měli jsme se rádi. Naše maminka byla nábožensky založená, a proto nás děti vedla k slušnému chování. Skutečně jsme si považovali tety a strejdy, chovali jsme k nim úctu. Vzpomínám na léto, na prázdniny... V té době jsme neznali slovo „rasismus“, čili byl to život bez strachu a žádné zakazování.

Kdy jste se s rasismem setkala poprvé?

Budu upřímná a ráda říkám pravdu – až v Čechách jsem se setkala se slovy *rasismus* a *diskriminace*. Hodně jsem proti tomu bojovala, a to tím, že jsem svoje děti vedla tak, jako moje maminka mě, a snažili jsme se s manželem, aby se naše děti vyučily a neznaly školu „zvláštní“ – to jsme dokázali a jsme spokojení. Máme tři děti, dcera má maturitu, syn má učňovku a druhá dcera se vyučila prodavačkou. Povím vám jedno, když

byly děti malé a ptaly se, co mají dělat, až jim děti budou nadávat do Cikánů, radila jsem jim, že musí být lepší než oni, a oni jim pak nebudou nadávat – a taky se to dařilo!

Právě nerovné šance na vzdělání, čili mimo jiné posílání romských dětí do

zvláštních škol, patří k velkým problémům české společnosti. Můžou proti tomu něco dělat sami Romové?

Určitě! Moje děti neznají tu zvláštní školu, neboť jsem se jim důsledně věnovala, nemluvíla jsem s nimi romštinou, aby neměli problém ve škole a rozuměli česky. V Liberci jsou Romové tací, že jsou většinou z východu a oni mezi sebou „hutorují“, mluví hutoráčtinou, tedy slovenským nářečím, a děti ve škole pak nerozumí česky. Rodiče by zkrátka měli být důslednější, děti by měly dodržovat jistá pravidla již od mala, aby na to pak ve škole byly zvyklé z domova. Skutečně hodně záleží na rodičích v tomto směru!

A jak tedy přesvědčit rodiče? Musí si na to přijít sami, anebo jim třeba neromská většina může podat pomocnou ruku?

Dneska? Dneska to je snad nejtěžší práce, pracovat pro Romy, věřte mi! Zním naši mentalitu, a proto vím, co říkám. Dneska vidím, jak romská mládež žije, a je to hrůza. Bohužel, nepracují, fetují a rodiče se vymlouvají, že si s nimi nevědí rady. Můj názor je ten, že když nepomůže slovo, tak rákoska má pohotovost! Myslím si, ať je to česká nebo romská rodina a mají problémy s dětmi, že rodiče mají být vzorem dětí.

Ještě bych se vrátil do minulosti. Jaké byly vaše literární začátky? V úvodu k *Naši osadě* píšete, že v mládí vám na Slovensku otiskli povídky a básně v časopise Svět socialismu...

Ano, psala jsem již od mládí, ale bohužel, neměla jsem žádné vzdělání, pouze základní, a tak mě nechtěli moc publi-

kovat v časopisech – pouze jednou mě otiskli. V patnácti letech jsem napsala divadelní hru *Prstýnek* a na konci školního roku jsme ji nacvičili a sehráli.

Proč jste se vlastně s rodinou v 60. letech odstěhovali na sever Čech?

Na Slovensku v osadě jsme měli domek a rodiče vždy na jaře jezdili do Čech za prací, do státních statků, makali až do dožínků a na podzim se zase vraceli domů. A tak se to dělo každým rokem. V roce myslím 1970 se naši rozhodli barák na Slovensku prodat a zabydleli se v Chrastavě.

Žilo se Romům jinak před revolucí 1989 a po ní?

Osobně pro mě to byl normální život. Já i manžel jsme celý život manuálně pracovali a dá se říci, že bylo líp než dnes. Co se týče politiky, já ji nemám ráda a nerozumím jí, ale my Romové jsme se za komunismu nemuseli bát, že nás někdo napadne nebo nám vypálí barák, jak se stávalo v demokracii. Asi nerozumím všemu, ale za mě se nám žilo lépe.

Proč jste první knížku vydala až v roce 2008? Předtím nebyl čas psát, anebo jste měla rukopis dlouho v šuplíku?

Já nic nedávám do šuplíku. Když děti vylétly z hnízda a my s mužem zůstali sami, měla jsem víc času i pro sebe, a i když jsem ještě chodila do práce, napsala jsem *Naši osadu*.

Vydala jste taky historický román *Oheň přestal plápolat*, což je v současné romské literatuře ojedinělé. Ode-

hrává se v 18. a 19. století – kde jste pro něj čerpala inspiraci?

No, byla jsem mezi Romy v Liberci a neslyšela nic jiného, jen stěžování, jak se jim těžko žije, málo peněz, diskriminace a tak dál. A proto jsem se rozhodla napsat ten román – to tenkrát se přece žilo těžko, Romové žili ve strachu o svůj život, neboť bylo beztrestné zabít Cikána...

Já měla dědečka, který nám jako malým dětem vyprávěl příběhy a my poslouchali, a něco mi z těch příběhů zůstalo v paměti. Historické údaje jsem potom dohledala na internetu.

Měli by se podle vás Romové vracet ke svým tradicím, anebo by naopak měli co nejvíc splynout s neromskou většinou? Vy sama říkáte, že jste na děti nemluvila romsky, abyste jim usnadnila vstup do školy...

Je to tak, ale dneska už se moje děti naučily i mluvit romsky. Co se týče našich tradic, je dobré je ctít. Ctíli je moji rodiče, ctím je já i moje děti. Naše romština je

krásná, já ji mám ráda a jsem šťastná, když mě požádají, abych napsala něco v romštině. Nyní píšu do časopisu *Romano Han-gos*, a to česky i s překladem v romštině.

Jaký ohlas mají vaše knížky mezi Romy? A liší se jejich reakce od reakcí neromských čtenářů?

Naši Romové nejsou až tak velcí čtenáři, což je mi líto. Nedá se říct, že se reakce liší, vlastně jsem ještě neměla žádný negativní ohlas. Ale víc čtenářů mám mezi vámi Neromy...

Proč je v současné romské literatuře převaha žen-spisovatelek?

Nevím, možná proto, že naši muži neradi ukazují, jak jsou citliví a jak *snívají*, to se u Romů nesluší.

Přispěla jste i do „duchařského“ sborníku *O Mulo!*, tedy *Pozor, duch!* Věříte na duchy?

Kdysi jsem jako malá věřila, ale dnes jsem stará bába a nevěřím.

Sommerloch

Ty prej jsi vyvrátil tomu Pražákovi sloupek, napadla mne tuhle variace na legendární větu z dnes již klasické československé komedie. A vzápětí mi problesklo hlavou: Čapkoví?! Ano, blížící se konec léta skutečně nabízí jistou rozmarnost i okurkovou apatii spojenou s nedostatečnou rozvahou, navíc podobná šprtouchlata se mi v hlavě rojí velmi často, ale pustit se do pře s velkým českým spisovatelem a humanistou, to chraň bůh.

Pokud ovšem nejenom v umění, nýbrž i v životě samém razíme teorii, že

vše je dovoleno, můžeme být často svědky vskutku bizarních, nevkusných a ne-

morálních věcí. Příkladem nám budiž mediálně velice exponovaná kauza pan prezident versus Čapkův kolega z Lidových novin Ferdinand Peroutka, respektive jeho vnučka a odborná veřejnost. To už jsme pochopitelně na hony vzdálení bohémské vznešenosti, nyní už máme co do činění s politickou, mnohdy čistě lidskou, sprostotou dnešních dní.

*Také našim
luhům a hájům
se podobná
nechutnost arogance
moci bohužel
nevyhnula.*

A znovu byl jejím aktérem jeden z nejvyšších představitelů vládní garnitury, urputné hovado, workoholik pro blaho státu, sám ministerský předseda. Jeho zvůle se opět projevila na místě a v datu, kterých si hluboce váží všichni občané země bez rozdílu. Pro Liberečany to bylo o to smutnější, že tentokrát si k zneuctění a poplívání vybral zrovna památník srpnových událostí roku 1968 na liberecké radnici. Vědom si své ohyzdné drzosti, příkradl se v ranních hodinách, obklopen neprodyšnou tělesnou stráží, aby nemohl být konfrontován, k bronzovému tankovému pásu a položením kytice popřel oběti zřudného režimu i vývoj nastolený sametovou revolucí. V této souvislosti se mi vybaví další variace, v tomto případě textu proslulé hudební skupiny s dívčím jménem: Normalizace neskončila, normalizace trvá. A s ní ryzí theatrum

mundi, na něž lidská materie ještě stojí u pokladen fronty, a principál, normalizační kádr, jí rozdává nedostatkové motýle štěstí.

Jednoznačná pravda možná opravdu neexistuje, jen pravda z pohledu jedince, jak o tom psal právě Karel Čapek. Jenomže předseda vlády má tu obrovskou smůlu, že jeho pravda není ani pravdou subjektivní, natož pravdou vůbec. Člověku vzešlému z konformních režimních struktur, bývalému agentu Státní bezpečnosti, bezskrupulóznímu oligarchovi zkrátka nelze věřit, že je demokrat, stejně jako mu nelze věřit, že položení kytice u paty liberecké radnice bylo nezištné a upřímné gesto.

Ono hloupé období – letní díra či pro obyvatele Sudet Sommerloch – zdá se, přelévá se z letních prázdnin i do ostatních ročních období. Čas tak nějak plyne, a i kdyby se sám opozdil, nikdo si toho nevšimne. Proto neztrácejme zájem o to, co podstatného se děje, i přesto, že stát-firma si vede dobře, že nebudeme přijímat žádné uprchlíky a že se zvednou starobní důchody. Protože to bychom také mohli ztratit to nejcennější – svobodu. A nikdo si zajisté nepřeje skončit zas jako homogenní stádo, jako tuři z výše zmiňovaného filmu, o nichž zootechnik stroze prohlásí:

*„O každým teleti
já vedu agendu, z jaký je
rodiny, co otec, jakej to
byl bejk, co matka, jaká to
byla kráva...*

Cizí země Josefa Straky

Cherm, 2018

Josef Straka je v literárních kruzích známý jako neúnavný propagátor literatury. V Praze, Liberci a Jablonci nad Nisou, který je jeho rodištěm, pořádá autorská čtení

zejména básníkům, a pomáhá tak zájemcům o současnou českou poezii, která se neteší přehnaně velkému čtenářskému zájmu, objevovat nová jména, ale i představovat zavedené a slavné autory. Při jejich uvádění obvykle ohromí svými encyklopedickými znalostmi i samotného autora údají týkajícími se jeho vlastního díla.

Krom této osvětové činnosti ovšem sám patří k literátům, jejichž věhlas dávno překročil hranice naší země, jeho texty byly přeloženy do šestnácti jazyků a je častým hostem zahraničních festivalů poezie.

Básnivá próza *Cizí země* by mohla nepřipraveného čtenáře, který není s dílem

Josefa Straky obeznámen, mírně zaskočit svou fragmentárností, absencí děje a zdánlivou chaotičností. Když se ovšem ponoří do textu hlouběji, zjistí, že se jedná o promyšlenou tvůrčí metodu, která má postihnout divokost a absurditu devadesátých let, která změnila naši vlast takovým způsobem, že si v ní hlavní protagonist, anonymní vypravěč, kterého lze ztotožnit s autorem, připadá jako turista v cizí zemi.

Autor v knize přesouvá pozornost od osobních postřehů k obecnějším reflexím, aby popsal marginální změny prorůstající do těch společenských.

Rozmlžené poetické obrazy postihují střet citlivého idealistického člověka s realitou nelítostné doby, která nedává šanci nikomu, kdo není dravý a nechce se přizpůsobit světu, v němž vítězí ti, kteří vše přepočítávají na zisk.

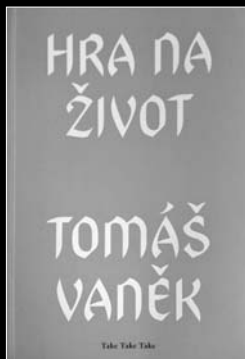
Jak píše v doslovu Jan Štolba: „Straka nemá šanci tohoto nepřítele porazit. Ale ani mu nehodlá jít na ruku. Bude mu vzdorovat někde v podzemním baru či na řídce navštíveném čtení poezie, aby o něm nakonec vydal křehké, ale vnitřně odolné a osvobodivé nonkonformní svědectví.“

Knih *Cizí země* možná nebude pro každého snadným čtením, ale toho, kdo se nechá proudem jejího podmanivého stylu unášet, odmění výstižným zachycením proměn, kterými naše země v nedávné době prošla.

Ti, kteří se zasekli za hranou

Take Take Take, 2019

Nedávno jsem na svůj facebookový profil vetkl krátkou báseň ze své dílny. Nese název *Epitaf* a zní: *Průměrné ště stí / průměrný penis / průměrná pýcha. /*

Avšak navěky / balzamovaný v bolestech, / které rozdal. Ke čtenáři teď jistě dopluje otázka, proč to zmiňuji. Nečiním tak z narcismu, ale proto, že první komentář pod tuto miniaturu umístil spisovatel Tomáš Vaněk. Teplícký rodák, aktuálně kotví v hlavním městě republiky, děl: „Doufám, že to není začátek té recenze...“ a připojil jedním okem šibalsky mrkající emotikon. Tomáši, nahrál jsi mi. Je.

Vyvstává druhá otázka, tentokrát přímá: Proč? Jsem totiž přesvědčen, že postavy umístěné do kratší novely nazvané *Životní případ detektiva Marka* a do devatenácti ne příliš rozsáhlých povídek

zařazených za ní pod jednotný titul *Uzliny na kapesníku*, se mohou pro „normální“, konzervativní obyvatele tohoto světa jevit zdánlivě průměrnými, spíše až podprůměrnými. Outsidery, pátými koly u vozů. Avšak hrdinové s velkým odérem antihrdinství ve Vaňkově knižní prvotině *Hra na život* jsou namočení v tak aromatickém láku svého vnitřního světa, že v jeho útrobách a ve fantaziích jsou rozhodně občany silně nadprůměrnými.

Nabízí se i třetí otázka. Otázka, která nejčastěji koluje kolem díla a života slouputného to Milana Kundery.

*Jsou autor a dílo
spojité nádoby, anebo
je musíme rozbít na
padrt', rovnítko smazat
a spisovatele od jeho
výtvoru oddělit?*

Podotázka: Proč to zmiňuji? Protože na přebalu *Hry o život* ve Vaňkově medailonku stojí, že „...z dráhy dekonstruktivního literárního vědce bez angažmá jej vyvedla psychická ataka, po níž mu byla diagnostikována schizofrenie...“ Další tážání se: Je tohle důležité vědět? Nechávám bez odpovědi, avšak při čtení knihy

může jistě někoho napadnout, zda uvnitř není jistá dávka autobiografie či autostylizace (a tím rozhodně nemyslím, že většina textů je psaná v ich-formě). Pro mě je však vyřčená informace pro hodnocení díla irelevantní.

Pro majoritu podivné a „průměrné“ postavy z knihy bojují s rozličnými démony, které často někdo za ně „oškatulkoval“ číslem diagnózy psychického onemocnění. Bitvy to jsou svérázné a jejich tvůrce je prošpikovává brutálním cynismem a ironií, ale též až divokou a krutou hravostí. Neschází tu ani humor. Samozřejmě černý, jindy špetku oplzlý a hojně pouze lehce a do pozadí nadhozený. Vaněk často načrtne určitý děj, dramatický oblouk, ale pointy nahází do nekonečna. Něco se dá snad nazvat i střípky rozbitého, které nejde už nikdy složit. Děje a jejich útržky se odehrávají v nevěstincích, psychiatrických sanatoriích i na akademické půdě.

Jak již bylo napsáno, kniha se skládá ze dvou částí. První je novela tvářící se jako detektivní. A ačkoliv zpočátku žánr připomíná, později zjišťujeme, že jde o mimikry. Celé, velmi čtivé a napínavé dílo nakonec ústí do šílenství, zmatku, ztracena. To sice možná není na škodu, ale jak byla hra dobře rozehrána s tahem na branku a důrazem na vítězství, končí pro mě nemastnou, neslanou remízou.

Co se týče povídek v oddílu *Uzliny na kapesníku*, které mají vycházet ze zmíněné novely a být jakýmsi jejím pokračováním, tady mi do hlavy stoupá Petr Měrka a jeho *Hitler se na vás usmívá* či až něco z klasiky typu Bukowski. Zatímco novela se čte svízně a šponuje smysly, avšak chybí mi u ní jakási důslednější dokon-

čenost, povídky se vstřebávají hůře, ale mají naopak místa a pointy s profesionálně nabroušenou břitvou. Vyzdvíhl bych zejména věci jako *Balada o šoustacím stroji*, *Exotovo dobrodružství* či *Sen o zeměkouli pana S.* Při spotřebě všech povídek najednou ale jejich vyšinitá nálada začíná být trochu stereotypní.

V anotaci na Vaňkův debut se píše, že jde o knihu provokativní. Myslím si ovšem, že její konzumenti s větší čtenářskou zkušeností ji s touto nálepkou nepřijmou a spíše budou brát jako popis toho (když si vypůjčím text na obálce díla), co je normální a co již za hranou. Navíc jde o výtvar s dechberoucí imaginací. Za zmínku také stojí k další obrazotvornosti vybízející na první pohled až dětsky naivistické ilustrace Evy Macekové. Ty jen podtrhují závěrečný pocit z *Hry na život* – smutek a osamělost, ať už jsou zavaleny pod nánosem čehokoliv.

*Jako debutant Tomáš
Vaněk uspěl. Musíte
ovšem přistoupit na jeho
hru a ne každý je hravý
typ. A především – nebrat
se vážně v situacích, kde
ostatní čekají, že budete
upjatí, a naopak.*

Když tohle přijmete, čeká vás švankmajerovská zakrytá krabice, do jejíhož úzkého otvoru vložíte ruku, a buď vás do ní kousne tarantule, nebo ji pohladí satén.

Projekt Gilgameš Štěpána Kučery

Druhé město, 2019

Nestává se často, aby kniha autora z libereckého regionu byla nominována na cenu Magnesia Litera. Štěpánu Kučerovi se této výjimečné pocty dostalo, navíc v jedné z nejsledovanějších kategorií.

Jeho román *Projekt Gilgameš* totiž soupeřil o toto ocenění v kategorii próza.

Štěpán Kučera je novinář, který kromě několika sborníků, které k vydání připravil se Zbyňkem Vlasákem, napsal také dvě povídkové sbírky. *Tajná kronika Rychlých šípů... a jiné příběhy* i druhá kniha *Jidáš byl ufon... a jiné příběhy* obsahují kratší prózy, které jsou buď nápaditou a vtípnou variací na známé knihy, nebo se neméně originálně vypořádávají s historickými postavami. O řemeslné a stylistické zručnosti autora svědčí i to, že některé z nich se rozhodl adaptovat Český rozhlas.

Poté, co si autor úspěšně osahal žánr povídky, pustil se do románu, ve kterém zúročil poznatky nabyté v průběhu novinářské praxe, kdy měl možnost setkávat se a vést rozhovory s řadou významných vědeckých osobností z celého světa, které představují špičku v oboru.

Román vychází z myšlenky, že převozník Uršanábi, postava ze starověkého *Eposu o Gilgamešovi*, ukradl mytickému rekoví květinu nesmrtnosti, putuje po proudu času dějinnými epochami a setkává se s významnými postavami historie skutečné nebo literární. Celé vyprávění je rámováno příběhem vědce pracujícího na vývoji superinteligence, která by měla dokázat zodpovědět základní filozofické otázky, a líčení Uršanábiho cesty, tvořící páteř knihy, je odpovědí, jaké se mu od ní dostane.

Román je navzdory závažnějšímu tématu i tentokrát kořeněn humorem a Štěpán Kučera pro jeho napsání nastudoval ohromující množství sekundární literatury. Pro mnohé čtenáře tedy kniha jistě bude i zdrojem nových informací.

Snažit se tento román vměstnat do škatulky sci-fi by ale bylo ošidné, jedná se spíše o čtivou filozofující prózu poukazující na globální ekologické problémy. Kniha *Projekt Gilgameš* není jen varováním, které by nás mělo přimět zamyslet se nad dopady konání lidské civilizace, ale také románem o síle vyprávění a moci příběhů.

Dnes opouštím přístav. Zemřel písničkář Karel Diepold

V červnu ve věku 59 let zemřel původem liberecký písničkář Karel Diepold.

foto: Martin Myslivec

Nikdy nevydal autorské album – to se po jeho smrti rozhodlo napravit vydavatelství Galén, které chystá desku z Diepoldových soukromých nahrávek –, přesto se jeho písně o víře a naději vřadily do kánonu tuzemského písničkářství. Karel Diepold, člen sdružení Jana Buriana Osamělí písničkáři, koncertoval mimo jiné s Karlem Plíhalem, Zuzanou Navarovou, Vladimírem Mertou či Dagmar Andrtovou-Voňkovou, pro Jana Spáleného přebásnil do češtiny písničky Toma Waitse. Na motivy jedné z nich, nazvané *Dnes opouštím přístav*, jsme Karlu Diepoldovi společně s libereckým kytaristou Karlem Pazderou složili písničku *na cestu*. Její text tu otiskujeme místo nekrologu.

DNES OPOUŠTÍM PŘÍSTAV

(Písnička pro Karla Diepolda)

*Dnes opouštím přístav,
ta píseň se nesla
z rádia v den, kdy
jsem chopil se vesla.*

*Moře, buď mi lehké,
člověk není ostrov,
jen slova jsou těžká,
když padají do strof.*

*Je stařec a hoře,
dnes zvoní mu hrana,
zvoní mu Marie,
svatá mořská panna.*

*Shiver Me Timbers,
chrapot Toma Waitse
roste mi v krku
jak kukaččí vejce.*

*Dnes opouštím přístav,
jak zákon káže.
Moře, buď mi lehké,
chci plout s křížem krážem.*

Jiří Žáček: Kdo učí ptáky zpívat

Jiří Žáček (1945) je jeden z nejpopulárnějších českých básníků, autor knížeček pro děti i dospělé, aforista, překladatel a písňový textař.

Poslední roky je jeho trvalým bydlištěm chalupa ve Frýdlantu, čímž se Jiří Žáček stal zároveň autorem Liberecka. S radostí proto ve Světliku zveřejňujeme ukázky z jeho právě vydávané – a podle jeho slov možná poslední – sbírky básní pro dospělé *Kdo učí ptáky zpívat* (Šulc-Švarc, 2020).

NÁVOD K POUŽITÍ KNÍŽKY BÁSNÍ

Kdo stvořil svět? Bůh, když se božsky opil.
 Kdo jsme? Jsme Sisyfové. Běžci od Thermopyl.
 Žijeme v pravdě? Hlavně masochisté.
 Jsou ženy z Marsu? To je víc než jisté.
 Je život sen? Sen, který si sním uvnitř cizí hlavy.
 Kdy zmoudříme? Až bude pozdě na opravy.
 Je láska věčná? V dětech našich dětí.
 Je Bůh muž? Kdeže – žena, božská, samotřetí.
 Je náš svět v pořádku? Svět ano – my jsme v nepořádku.
 Co bude po smrti? Vše začne od začátku.
 Náš nepřítel? Náš přítel rozum – rádce zrádce.
 Čemu nás učí básně? Ptát se.

ÚPLNĚK

Noc na nás poulí oko rybí,
 noc, jež zná odpověď na všechny otázky.
 Pár vteřin přebývá a celá věčnost chybí.
 Pár vteřin pro lásku – a věčnost bez lásky.

KDO UČÍ PTÁKY ZPÍVAT

Město se dusí pod vývěvou veder,
horký tér tmy nám stéká po těle.
Sejmi nám, bože, břímě z beden.
A svět, svět čeká na spasitele...

O čtvrté zrána z baru vyklopýtá
flamendr s partou kumpánů,
smějí se do noci,
muž sedá k pianu,
které tu čeká jako pes,
co ztratil svého pána,
muž hrábne do kláves
a hraje jako bůh...

To jenom díky němu svítá,
ptáci se dali do zpěvu
a vítr začal vát.

A svět se rodí z bezvědomí,
budí se slepí, hluší, chromí,
muž hraje árie a šansony a jazz,
muž hraje vášnivě a hraje SOS,
muž hraje o život v půl páté zrána,
konečně našel klavír svého pána...

Ať hraje každou noc ten flink a desperát,
co učí ptáky zpívat,
slunce vycházet
a vítr vát.

TŘI ROKY

„Můj milý,“ říká žena, „lehnu si k tobě,
a pak se ke mně těsně přitulí.
„Tři roky,“ říká, „jsme spolu nespali.“
„Tři roky,“ říkám, „jsi mrtvá.“

Spím po třech letech se svou ženou
a je mi jako zamlada.
Sen je má rajská zahrada.

SONET 3 + 1 (Evě)

Útulný sonet 3 + 1,
komfortní doupě pro snění.
V oknech svit sluncí z nedohledna.
Podkroví plné umění.

V pokoji lesy plné zvěře,
ve druhém řeka, louky, sad.
Stačí jen vejít, zavřít dveře
a už mě můžeš milovat.

Nabízím ti v té básni azyl,
a jestli jsem ti život kazil,
přísahám – teď už nebudu.

Teď už tě čeká život skvělý,
ani smrt nás dva nerozdělí
navzdory ranám osudu.

Duben v zamčené zemi

foto: Petr Havel

Cílem těchto zápisků není žádná „vysoká“ literatura. Neaspiruji na báseň, povídku, fejeton či jiný literární žánr. Jde spíše a především o jakýsi deník postřehů, miniglos, hlášek, nápadů, reakcí na kolem dění, který má hrstku kritérií – stručnost, spontánnost, denní pravidelnost a nemožnost zpětného zásahu do již

zaznamenaného. Do psaní „koronadeníku“ jsem se pustil poté, co vláda na jaře letošního roku oznámila, že první středu v měsíci nebude ulicemi republiky znít má oblíbená zkouška sirén. Tehdy jsem si pomyslel, že jde do tuhého a že nastává něco, co jsem ve svém dosavadním životě nepocítil. A začal jsem zaznamenávat.

1. 4. Sirény podstoupily nařízenou laryngektomii. Žádného Argonauta už k našemu opevněnému ostrovu nepřivábí.
2. 4. Teplota strachu vystoupala na 37,5 °C. Teplé náruče vychladají.
3. 4. Jsem ukonejšeny. Policie přislíbila, že při kontrolách občanů zapojí zdravý lidský rozum.
4. 4. Swinguje mi v útrobach tak dotěrná kocovina, že by možná mohla skolit covid-19.

5. 4. Až ti armáda postaví mezi předsíní a koupelnou checkpoint, v televizi tě uchlácholí narozenými slůňátky.
6. 4. Návštěva otce. Glosoval: „V dnešní době by Češi udali Kubiše s Gabčíkem už na padáku.“
7. 4. Mladší dáma, která mi přes pult podává 15,7 deka turistického salámu, si halí ústa s nosem do vyššované palestiny. Je vidět, že ten šátek má hodně ráda. Podle mě ho ze své kůže nesundala minimálně od svého maturitního plesu. Jsem potěšen, že její rouška chrání mě a moje zas ji.
8. 4. Nastala doba, kdy není dobré se odlišovat.
9. 4. Trpěli jsme luxusem, utěšili virusem.
10. 4. Co když je koronavirus zvrácená důchodová reforma?
11. 4. Italské přísloví praví: „Když bylo hůř, bylo líp.“
12. 4. Vždy jsem se snažil držet si od lidí odstup. Teď mi je k tělu nepřipouští zákon.
13. 4. Jeden ze zákazníků supermarketu je oděn do plynové masky, jakési zelené pláštěnky a žlutých gumových rukavic. Vypadá to, že až nakoupí, půjde rodit radioaktivní telata.
14. 4. I ti, co sepisují příkazy k popravám, si myjí ruce.
15. 4. Napadlo mě slova jako epidemie či koronavirus zaměnit za výraz poezie. Namátkou některé dnešní titulky z webů zpravodajských serverů: Poezii zvládáme. Zabránili jsme nekontrolovatelnému šíření, řekl Vojtěch. Průzkum: Poezii nejlépe čelí Prymula s Hamáčkem. Zeman selhal. Lidé před poezií prchají do Krkonoš. Manželce vyčetl, že rodinu ohrožuje poezii, v noci ji drhl dezinfekcí. Pár dal na Facebook fotky poezie. Po udání dostal pokutu.
16. 4. Každý občan, který opouští byt za účelem cesty do zaměstnání či obstarání si nezbytného nákupu, je povinen před odchodem obětovat dvě selata, část malíčku levé ruky, tři gramy konopí a deset poklon trojici čínských bohů Suej Žen, Fu-Si a Šen-Nung. Při návratu zpět si pak musí objednat některý z produktů na čínském eBay.
17. 4. Pochopil jsem poslání svého home officu. Soused v bytě pode mnou nemusí nastoupit do Noemovy archy. Chrčící hadici od pračky jsem zabil. Pak vytřel její krev.
18. 4. Když už jsme v první třetině letopočtu přišli o vyhlášení nejrůznějších anket a soutěží, navrhuji po skončení doby koronavirové zařadit na program i vyhlášení klání Nemoc roku či Virus roku.
19. 4. S karanténou se rozmnožují domácí večírky. Jeden jede nad námi. Páteční noční mejdan zkousnu, ale nejde mi mezi zuby rozmělnit absolutní hudební nevкус jeho účastníků. Zdá se, že u sousedů probíhá normalizace.
20. 4. Sundají-li nám jednu pouta, provedu návštěvnické turné po domovech svých kamarádů a známých. V každém obydlí nechám ve schránkách či na nástěnce kartičky se vzkazem: V tomto domě nežijte a netvoříte Martin Trdla.
21. 4. Japonský básník Karan Tena. Rumunský pozounista Izo Lace.

22. 4. Moje ideální karanténa? Hořký čaj, stejně trpké cigarety, hektolitry neslazené četby. Sladký život.
23. 4. Povolují šrouby. Farmářské trhy podstoupily zmrkvívstání.
24. 4. Ujišťují, že všechna ta NE jsou pouze dočasná. Evokuje mi to dobu, kdy chlácholili, že dočasný je i pobyt vojsk Varšavské smlouvy.
25. 4. Když už si tedy můžeme koupit dávku čtiva, ale nemůžeme jím v knihkupectví listovat, čekám jen, až bezdomovcům slavnostně odpustí daň z nemovitostí.
26. 4. První živé čtení, které po karanténě uskutečním, nazvu autorské klení.
27. 4. Premiér prohlásil, že vláda díky nejrůznějším opatřením zachránila tisíce mrtvých. Těším se, že si konečně popovídám se svým dědou, který zemřel, když mi byl jeden rok.
28. 4. Konečně jsme našli viníka našich promarněných životů. Odteď můžeme půjčky od Home Creditu, dlužné alimenty, týrání svěřené osoby, rozvody, rozbité pračky i papuly či netrefení dodatkového čísla svěst na koronavirus.
29. 4. Dosavadní bilance karantény? Vypučelou druhou bradu mi odstranila rouška, část platu mi odstranil zaměstnavatel, z domácího ateliéru jsme odstranili rozvrzalou a vyžilou šatní skříň. A taky jsem napsal spousta básní, které mi nikdo nevydá, protože koronavirus a jeho dopady a doplňte další mantry.
30. 4. Světlym zitrkům odpojili elektroměr.
 1. 5. Rouška s rouškou se třou pod rozkvetlou třešní.

Michaela Pacherová + barkoczi

Třetí letošní Světlnonoši tentokrát ozáří poezí i krajiny daleko za hranicemi severu Čech. Půjde tudíž v této rubrice o výjimku, jež stvrdí pravidlo. Opět představuji jednoho muže a jednu ženu. Dnes z plus minus střední generace básníků. Prosím, uvítejte Michaelu Pacherovou z Jihlavy a autora, jehož skutečné jméno sice editor zná, ale respektuje právo na pseudonym – barkoczi (malé b přispěvatelem vyžadováno). Toho můžeme nazvat „libereckým světoběžníkem“.

Básně od Michaely Pacherové jsem si od ní osobně vyžádal v polovině srpna na lehce undergroundovém a mnou oblibeném uměleckém festivalu Rozsícení v Panenské Rozsínce na Vysočině, kde jsme oba podstoupili autorské čtení. Jelikož jsem se zmíněné kulturní přehlídky

zúčastnil již po třetí a slyšel tu několikrát její poezii, prohlašuji, že autorčina tvorba prošla zdařilým vývojem směrem ke kvalitě. Zásilka od ní, která obtěžkala moji e-mailovou schránku, se vesměs točí kolem lidských vztahů, a to nejen milostných. Pacherová umí ve svých básních vycenit

ironické tesáky, být nepravoplánově vtipná (s hodnotným darem v podobě umění dělat si srandu též ze sebe sama či ze svého lyrického subjektu) a občas se vytasí se silnou a neotřelou pointou. Pouze sem tam stoupá z některých veršů mrak složený z jakéhosi úporného vykřesávání již zmíněné síly. Vybírám tři básně.

Od autora vystupujícího jako barkoczi ke mně doputovaly dvě básně a dvě kratší povídky. Abych však zachoval poslání rubriky, která má sice široký záběr, ale hlavním jejím kritériem je poezie, povídky zůstávají mnou přečtené, ale nekomentované. Takže k básním: Jde o poměrně silné kusy s relativně hořce-smutnou atmosférou. Namísto metafor autor pracu-

je spíše s prostým, přímým, a v kontextu celé básně trefným a přesným pojmenováním stavu věcí. Například báseň *Fetišista* mi osobně připomíná závan devadesátých let minulého století, když na jejich soundtrack přispívaly kapely typu Mňága a Žďorp či Priessnitz. Z děl barkocziho (snad to mohu skloňovat) na mě sálají témata zmaru, nicoty, osamělosti. A ač opravdu jde o básně téměř s velkým B, myslím si, že jiní veršotepci umí látku uchopit lépe a jsou schopni básněmi vytlouci okna. Jelikož nemám příliš na výběr, tisknu *Fetišistu* i *Čočkovou polívku uvařil*.

Konec. Kdo chce svítit příště, necht napíše na trdla.martin@gmail.com.

Michala Pacherová

OJÍNĚNÝ DRAK

svůj e-mail jsem Milušce nakonec dala
teď mi obden zasílá videa:
jak zmapovat prostor
jak postupovat při střetu s mužem

tři životně důležité věci
izolovat od svého přesvědčení
svých zvyklostí
S, O, S – Servis, Ocenění, Sex
skončit s bojem o pravdu
netlačit a pokusit se za něj dýchat
(posledního se mi nedostává)
nevím, jestli zvládnu proměnu v anděla do konce
zatím mrzneme bez jídla v Lublani

LIDOVÁ

až dopochoduješ
vyříd' Goebbelsovi
že Himmler
vzkazuje
že vyznamenání
za mimořádnou péči
o německý lid
dostal dvakrát
může mu jedno věnovat!

zvonil jsem, bohužel
Goebbels nebyl doma
jeho paní
vzkazuje
že odjel na vizitaci
do nějakých Osvětiman

asi soutěž o vesničku roku
či co...

VOBČAS SE TO VRACÍ

už týden si nekržím nohu přes nohu
nechci umřít s vybočeným palcem
čtu Ouředníka a
ukazováčkem od hořké čokolády
listuju ke konci světa
ještě jsem neodepsala na tři tisíce
dotěrných dotazů z Tinderu
sluší se odpovédět

denně si připomínám
že je fajn mít čisté prádlo
kdyby mě porazilo auto
nechci dělat ostudu mámě
a
aby lidi neřekli...

barkoczi

.....

ČOČKOVOU POLÍVKU UVAŘIL

čočkovou polívku uvařil.
římský kmín, chilli, kurkuma radostně zavoněly
a s nimi celý den zrovna rozkvetl...
... a pak ji spálil.
vyřil a vycídil, vyvětral, pak znovu uvařil – a den znovu se rozvoněl...
... a znovu ji spálil.
zbledl a zvažněl: co zbylo benzínem polil a sirkou podpálil.
pak odešel – překládat, psát.
to po něm aspoň nikdo
nemusí žrát.

FETIŠISTA

Když nejsem doma, leze mi do bytu fetišista.

Spočítá prázdné láhve, zkontroluje prošlé jídlo a vlasy v umyvadle,
popel na pracovním stole a shnilé okenní rámy, špinavé prádlo a díry na kalhotách,
fleky na gauči.

Rozjímá.

Posadí se před rozbitou televizi, a sedí.

V paprscích slunce pozoruje, jak usedá prach.

Sedí, dokud není čas jít.

Čeká.

Někdy usne a něco si přeje,

chvílemi je mu zima, chvílemi horko

– a někdy, jen někdy ouzko... u mě

ho ale nikdy nic nezajímá

– jen já sám.

Když se vrátím, není po něm stopy – jen závora zůstane odemčená.

Šperkař Martin J. Pouzar

Výtvarné umění má mnoho podob. Jednou z nich, snad dokonce nejstarší, je šperkařství. Již paleolitičtí lidé si vytvářeli ozdobné předměty k svému okrášlení. Starobylé nálezy šperkařských artefaktů jsou překvapivě starší než jeskynní malby. Možná že v dávném tvůrci, který ve svitu ohně vrtal do mušlí nebo zvířecích zubů díry, aby je mohl navléci do náhrdelníku, dřímал předek Martina J. Pouzara. Dalo by se říci nespoutaného pokračovatele věhlasné jablonecké bižuterie. Jenomže Martin J. Pouzar není a je pouze šperkař.

Jeho záběr je opravdu široký. Svou bohatou tvůrčí cestu započal v Jablonci nad Nisou, kde se také narodil. Po studiích na zdejší střední uměleckoprůmyslové škole pokračoval v ateliéru Průmyslového designu na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně a na Západočeské univerzitě v Plzni, kde navštěvoval ateliér Design kovu a šperku. Téměř souběžně se studiem se

prohlubovala rovněž jeho umělecká praxe, kterou získával v nejrůznějších zaměstnáních. Přes zlatníka a stříbrníka, grafika a designera se zákonitě dostal v roce 2014 k tvorbě pod vlastní značkou. Vyvrcholením takto udaného směru bylo v roce 2019 založení galerie POUZAR&OVÁ, již založil společně se svou manželkou Veronikou, taktéž šperkařkou,

brož – z cyklu *Vztahy* – SILNÝ

prsten – NA KOLEČKÁCH IV

a jejímž je kurátorem. V půvabném komorním prostoru se soustředí na osobitý autorský a designový šperk, ale též na pořádání výstav a literárních večerů, které mají svou neopakovatelnou atmosféru. Z těch nedávných je určitě důležité zmínit unikátní výstavu šperků Pavla Opočenského.

Jak už ale bylo naznačeno, Martin J. Pouzar své trvalé životní nadšení nasměřuje jen do šperků. Ve svém portfoliu má průmyslový design, volnou tvorbu, malbu, ale také například realizace interiérů nebo filmových rekvizit. Výčet jeho samostatných nebo společných výstav či prezentací na veletrzích je velmi obsáhlý. Za podotknutí však nesporně stojí jedinečná společná tematická výstava *EROS – český erotický šperk*. Kromě rodného Jablonce nad Nisou vystavo-

val mimo jiné v Praze, Českém Krumlově, Milánu nebo Hongkongu. Jeho práce jsou zastoupeny ve sbírkách místních muzeí i ve sbírkách soukromých, a to i v zahraničí.

Přese všechny své aktivity se však stále cítí být nejvíce šperkařem. Na vysněný materiál ovšem nečeká, jelikož: „V autorském šperku není žádný materiál tabu.“ Proto je u něj patrná zvědavost k novým technologiím i k novým materiálům, jako jsou nové slitiny kovů nebo nové plasty. Jak totiž sám Martin J. Pouzar říká:

„Odvaha a experiment v opravdovém umění jsou jeho zásadní součástí.“

LITERATOUR 2020

listopad 2020

Až zaklapne víko

vážně i s nadsázkou
o posledních věcech člověka

úryvky z české i světové
literatury čtou herci
z libereckých divadel

vstup volný

podrobnosti na webových
stránkách knihovny www.kvkli.cz

Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

library@kvkli.cz

www.kvkli.cz

Liberecký autorský kruh (LAK)

e-mail: spoleklak@email.cz

<https://www.facebook.com/spolekLAK>

https://www.instagram.com/spolek_lak/

<https://www.youtube.com/channel/UCZ8PATEcVmQb7cwGjSIYVnw>

ISSN 1214 - 2751

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

*Vedle vrcholů krkonošských a jizerských objevila se v Čechách
Mnozí odvážlivci, když se octli na počátku velikolepého měsíce června*

V zámku bylo práce a běhu o překot.

Pamatují to jako dnes, až od té doby uplynula třetina století.

*Blázniviny se rozsévají
Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li mítí!*

Who's there? Stanu se menším a ještě menším, až budu nejmenším na celém světě. Nothing is there.

Die Welt ist alles, was da ist.

A me, mamó, adarig džav, so me tuke adaj mukha.